ATEITIS

9

ILUSTRUOTAS
MĖNESINIS
MOKSLEIVIŲ
ŽURNALAS

PREPARATORY SCHOOL
Library

PASKUTINIEJI JURGINAI

RUGSĖJIS
1936
ŠTIEJI METAI

TURINYS

Alf. Sušinskas — Moksleivis christoforas 305
K. Grigaitytė — Smokingas 309
Kazys Zupka — Mano mergaitė (eil.) 312
Myk. Linkevičius — Nerimas (eil.) 313
Leon. Narbutas — Poezija širdy (eil.) 313
Pov. Jakas — Apsigavimas ar gyvenimo pilnatvė 314
K. Grigaitytė — Tyli naktis (eil.) 315
Ant. Strabulis — Krėvės, Savickio žmogus 316
Kazys Karuža — Baltosios dienos (eil.) 322
Julija Švabaitė — Buvo vasara (eil.) 323
B. Laukaitis — Dievui ir žmonėms (kun. K. Sonnenšeinas) 326
Kun. Alf. Lipnickas — Prancūzijos jaunuomenės veikla 330
Kun. A. Grauslys — Mes trokštam Dievo 334
Prof. F. Kemėšis — Iš kooperacijos istorijos 337
R. M. Rilke — Moterų giesmė poetui (A. Tyruolis) 343
Mokykloj ir gyvenime. — Literatūros naujienos. — Kūno kultūra. — Kreivos šypsenos.
„Gamtos Draugas“ Rugsėjo mėn.:
Pr. Dovydaitis — Erikas Vasmanas S. J. (nebaigta).

„ATEITIES“ REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA
Kaunas, Laisvės Alėja 3. Tel. 26-76

PRENUMERATA
Lietuvoje: metams 10 lit.—pusmečiui 5 lit.—Moksleiviams met. 5 lit.—pusmečiui 3 lit.
Užsieny: met. 16 lit. — pusmečiui 8 lit. — Moksleiviams perpus pigiau.
Paskiras numeris 1,50 lit.
Redaktoriaus kalbamosios valandos:
antradieniais ir šeštadieniais nuo 14 iki 15 val.

„ATEITIES“ PLATINTOJUS,

kurie dar nėra pilnai atsilyginę už š. m. I-mą pusmetį, prašome tuojau atsilyginti. Taip pat prašome pranešti tikrą skaičių, kiek egz. turėsime siuntinėti šį pusmetį. Pabaigoje šio pusmečio grąžinamų „Ateities“ egz. nebepriimsime ir reikalausime apsimokėti už tiek egz., kiek buvo siuntinėta nuo pusmečio pradžios. Kadangi „Ateities“ persiuntimas žymiai pigiau kainuoja, kai yra siunčiama didelis kiekis, tai ateityje papildomus egz. siųsime tik su artimiausiu „Ateities“ n-riu, o ne atskirai.

„Ateities“ Adm-ja

Spaudė „Šviesos“ spaustuvė Kaune.

RUDUO

ALF. SUŠINSKAS

MOKSLEIVIS CHRISTOFORAS*

1. „Naujasis inkvizitorius“
2. Įdubusios Kristaus akys
3. Moksleivio apaštalo charakteristika
4. Moksleiviškoji Palestina
5. Moksleivis Christoforas

1. „NAUJASIS INKVIZITORIUS“

Šiaip įvado vietoj pradedu vienu moksleiviu, kurį Tamošiuku mes vadindavom.

Geras berniukas: klusnus, religingas jis buvo. O liežuvėlis — tikrai kaip siuvėjo. Velnių, raganų pasakas mėgdavo jis varyt. Ir pameluot neblogai jam sekdavos. Juk reikia įspūdžių, reikia vaizdų, kad gražiau atrodytų, sklandžiau išeitų.

Gimnazijoj autoriteto neturėjo. Bet išgarsėt vienu numeriu labai išgarsėjo.

Prisiklausė jis, žmogelis, kad reikia Kristui dirbt: blogą sėklą naikint, gerą sėt — ir stoja į apaštalavimo darbą.

Apaštalavimas prasidėjo šitaip: į jo rankas viena šlykšti, antireliginė knyga pakliūva. Ir teisia jis ją: sudegint nusprendžia.

Suliepsnoja knygiūkštė, dūmuos paskęsta lapai. Bet kartu ir visa mokykla juoku prapliumpa. Mat, savo misijonierišku darbu draugams jis pasigiria, o šie, kaip žinai, ... ant dantų ...

Norą Kristui dirbt jis turėjo, bet išminties ... — ne! Kodėl? Pamatysim netrukus.

2. ĮDUBUSIOS KRISTAUS AKYS

Lietuvos mokyklos moksleivis katalikas šventuoju krikštu į Jėzaus apaštalus įtraukiamas.

---

* Christoforas graikiškai reiškia Kristaus nešiotoją. A. S.

Jėzaus laikais pradžioj tebuvo tik 12 apaštalų. Dabar gi jų milijonai reikalingi. Kiekvienas katalikas dabar turi būti apaštalas.

Moksleivis (moksleivio forma imu ir moksleivę) pirmiausia moksleiviuose turi nešti aukštai iškėlęs Jėzaus vėliavą — būt mokiniuose mokiniu apaštalu.

Apaštalas čia tas mokinys, kurs kito širdyj įdegs, sustiprins ir palaikys Jėzui meilę, Bažnyčiai klusnumą; apaštalavimas moksleiviuose: — šaltus Kristui Kristaus meile nuteikt, nuo Kristaus atitrūkusius Kristui atgal grąžint.

Kapelionas moksleiviuose ne tiek daug padarys, jei patys moksleiviai katalikai čia nestos talkon.

Patys moksleiviai savųjų sambūriuose ir vienetuose yra antrieji Pauliai, antrieji Petrai apaštalai, jie ir antrieji mokyklos kapelionai...

Nepakanka vien savo siela rūpintis. Jau praėjo laikai, kad katalikui tik sava siela terūpėtų. Dabar kiekvienas mažiausia dvejomis sielomis turi sielotis: savąja ir kita — artimo siela. Katalikas moksleivis turi ne tik pats katalikybe gyventi, bet ir kitus moksleivius nuoširdžiai katalikybei nuteikt.

Jūs visi poetai, rašytojai, žodžio menininkai, formos ir turinio, vaizdų ir ekspresijos ieškotojai, paimkit Jėzaus Kristaus veiklos memuarus — Šv. Evangelijas — ir ypač ties viena jų vieta, ties mielojo Jėzaus kalno pamokslu stabtelkite!

Moksleivis ir profesorius, krikščionis ir komunistas, šventasis ir prostitutė čia ras sau sielos balzamo, moralinės tvarkos pagrindo.

Traukiu iš to kalno pamokslo tik vieną rožių lapelį:

„Jūs pasaulio šviesa. Negali būt paslėptas miestas, pastatytas ant kalno. Taip pat nedegama žiburio ir nededama jo po saiku, bet ant žibintuvo, kad šviestų visiems, kurie yra namuose. Tegul jūsų šviesa taip šviečia žmonių akivaizdoj, kad jie matytų gerus jūsų darbus ir garbintų jūsų Tėvą, kurs yra danguje"*.

Moksleiviškoji siela, ir tu šviesa, žiburys. Todėl ir turi šviesti. O tavo veiklos šviesa tepašviečia draugams, koks patrauklus Jėzus Kristus, koks būtinas mokinio sielai.

Ir pats Kristus laukia, kad kitiems šviestum.

Jei moksleivis į savo apaštališką pareigą jau mokykloj neįpras rimtai žiūrėt, iš mokyklos išėjęs ir pačią Bažnyčią savo širdy užgniauš.

Jei mokykliniu metu moksleivis nesirūpins ir kitų sielos Jėzumi nuteikt, palikęs mokyklą ir savo paties sielą užkrosnėn užmes...

O kur dar popiežiaus, vyskupų šauksmas jauniesiems į tikruosius Jėzaus Kristaus apaštalus stot!

Kviečia Bažnyčia, sąžinė, protas įpareigoja, moderniškoji mokinio siela pati prašosi draugo, krikščionio draugo pagalbos, o kančių Vyras, idėjos Kankinys —Jėzus Kristus savo įdubusiom akim žiūri į lietuviškąjį moksleivį ir kviečia:

— Ateik, jaunasis, stok talkon — būk savo draugų apaštalu.

---

* Mt. 5, 14—16.

3. MOKSLEIVIO APAŠTALO CHARAKTERISTIKA

Reikia turėt meilės. Tik ne tos, kuria gimnazistas gimnazistę įsimyli. Čia reikia Jėzaus ir žmogaus sielos meilės.

Keno širdis neplaka Kristui, kas nesusižavi Jėzaus gyvenimu, darbais, Jo misija, tas menkas apaštalas.

Mokinys apaštalas nekreipia dėmesio tik į simpatijas ar antipatijas, į gabiuosius ar negabiuosius, į turtinguosius ar proletarus, į frantus ar tik į apsileidėlius, apskretėlius... Jam visi Jėzuje brangūs, mieli.

Drįsčiau taip sakyt: juo daugiau mokinys nuskriaustas, juo pirmiau jam apaštališkąją ranką tiest.

Meilė pasiaukojimą sukelia. Be pasiaukojimo — joks apaštalas. Žodžio, ne darbo, ne veiklos, apaštalai, — ne Kristui, bet antikristui patarnauja.

Pasiaukojimas vispusiškas turi būt. Pasiaukojimui negali būti termino. Pasiaukot nereikia jokios specialios vietos. Aukotis visur, kur tik reikia, visada, kada tik reikia.

Pasiaukojąs moksleivis apaštalas išminties, proto turi turėt. Anas Tamošiukas, knygos degintojas, pagrindinę klaidą padarė, savo darbu pasigirdamas. Gal ir kovos priemonė netikusi. Savo elgesiu jis tik išreklamavo anąją knygą.

Išminties ministerija — malda ir knyga. Reikia maldos apaštalų: kas nesimeldžia — apaštališkos išminties neturi. Šv. Dvasia apaštalui ypatingos maldos adresatas.

Knyga išminčiai — būtina palydovė. Be knygos, be pasiskaitymo irgi maža ką moksleivis apaštalas įvalios.

Jei bus išminties — bus ir takto. Netaktingas maža Kristui laimi. Taktas padiktuoja kam, kaip, ką ir kada sakyt.

Tačiau neveiklumas, sustingimas dar ne takto dovana...

Taktui reikia ir psichologinio nusimanymo. Čia iškyla reikalas, kad moksleivis apaštalas, Jėzaus apaštalu savuosiuose pašauktas, turi stengtis mokinio sielą geriau pažint. Pasikalbėjimai, akylas moksleivio gyvenimo stebėjimas, įvairios sau rimties valandėlės ir kitos priemonės daug čia patalkaus.

Pagaliau, moksleivis apaštalas be tvirtos pasaulėžiūros, be įsitikinimų tvirtumo visai neįmanomas. Jis būtų franto rūbais apvilktas šiaudų kūlys.

Idėjinis tvirtumas nėra bolševistinė neapykanta kitų pažiūrų. Čia žmogus nebijo kitų pašaipų, tvirtai laikosi net nukentėdamas idėjos kovoj ir šia kančia net džiaugiasi. Kančia už pasaulėžiūrą — puikiai išlaikytas tvirtumo egzaminas.

Joks apaštalas ir tas, kurs pagal vėją siūbuoja; kartesniais momentais savo principų atsisakydamas, yra bailys, ne apaštalas.

Rodos, nereikia nė minėti — savaime aišku: moksleivis apaštalas draugiškas, pareigingas, tvarkingas, nuoširdus.

4. MOKSLEIVIŠKOJI PALESTINA

Kristaus veikla geografiškai Palestinos teritorija buvo. Bet Jo misija — visam pasauliui.

Moksleivio apaštalo geografinė veiklos pozicija — mokykla ir šiaip moksleiviškosios dūšios buvojama vieta.

Kristus daugiausia žyduose veikė. Iš dalies ir kituose: romėnuose, graikuose... Bet Jo misija visiems.

Ir moksleiviui apaštalui visi rūpi: Kristaus priešai ir draugai. Ir nekatalikai.

Gyveno keli draugai moksleiviai. Vienas jų nekatalikas. Jie bičiuliavosi. Tik tie katalikai buvo širdingi Motinos Bažnyčios nariai.

Veikė malda, Dievo malonė savo darė, moksleiviai apaštalai čia dar nuosavos veiklos grašį pridėjo — ir vaisius toks: nekatalikas pereina į katalikus. Gražus apaštalavimo rezultatas!

Moksleivis konvertitas dar jaunas, dar mokosi. Mikliai čaižo plunksna. Jo laukia didi misija. Jis, neseniai tikrąjį Jėzų pažinęs, tikiuos, tinkamai tą Jėzų ir žodžio mene lietuviams parodys.

Ogi geroji spauda! Argi ne apaštališka veikla, kada kūrybingąją, moksleivio sielą taurinančią spaudą platini? Čia tiek pat tavo darbas brangus, kiek ir pailsusio misijonieriaus pagonį bešviečiant.

Pasisukim moksleivių sambūriuose. Nors retai, bet būna: moksleivis spiauna Kristui į veidą — Jį, Jo mokslą išjuokdamas, Bažnyčią purvindamas. Ir kur tu, naujasis mokyklos apaštale?

Paimkim ir palaidesniuosius mokinius. Jų yra. Kas pirmasis pagalbos ranką ištiės? Moksleivis apaštalas!

Į visokius vadinamuosius chuliganus, dūkikus nereikia vien pro juodus akinius žiūrėt. Dažnai į tinkamą atmosferą įtrauktas, į auklėjančią, nuteikiančią vagą įstatytas, toks palaidūnas gali tikrai kūrybingas asmuo Bažnyčiai ir tautai pasidaryt.

Tik reikia prieit, jam prakalbėt mokėt, sužavėt jo sielą, protui tinkamą maistą duot, gerą žodį, ir laimėjimas didis gali būt.

Apaštališkasis uolumas — tikrai nuostabus įkvėpėjas.

5. MOKSLEIVIS CHRISTOFORAS

Legendoj Christoforas pačiam galingajam ryžtas tarnaut. Karalių mano tokį esant. Tarnauja jam.

Christoforas pastebi karalių velnio būkštaujant. Palieka šį ir prisimeta velniui tarnaut.

Velnias Kristaus vardo, paveikslo bijo. Tad palieka ir šį, o atsiduoda Kristui.

Ir šis Kristui tarnavimas legendoj pasireiškia tuo, kad Christoforas apsiima žmones per upę nešiot, būdamas galijotiškos sveikatos ir sudėjimo.

Kartą paima mažą berniuką pernešt. Benešdamas visai pavargsta. Vos vos per upę. Išlipęs pamato vaikutį Jėzų esant. Jėzus jam nusišypso. Iš čia ir jo vardas — Kristaus nešiotojas.

Šių laikų moksleiviai Christoforai turi būt Kristaus šviesos išnešiotojai. Bet ir patys tos šviesos turi turėt.

Kristaus reikia visur... Tiesa, Kristumi besisielojantį dažnai ir prakaitas išmuš, jėgos pasilps, bet jaunatviškas įkarštis, Jėzaus šypsnio — palaimos stiprinimas, vėl atgys, atsinaujins, ir naujasis apaštalas Lietuvoj naują katalikų inteligentijos tipą sudarys. Ši naujoji katalikų inteligentija, lietuviškoj mokykloj brendusi, atrodo, nuoširdesnė bus Kristui, kaip ta šviesuomenės dalis, kurią, deja, ruso raugas, nihilistiniai vėjai pačiame jaunystės žiede gerokai apnuodijo...

K. GRIGAITYTĖ

Smoking

Keistos buvo aplinkybės, kuriose jis gyveno; nekalbant apie tuščią kišenę ir linksmą būdą. Jei pritrūkdavo kartais ir silkės su juoda duona, švilpaudamas krisdavo į lovą; tokiais atvejais ilgiau neužmigdavo, bet užtat rytą anksčiau negu paprastai pabusdavo ir pašte atsidurdavo pats pirmutinis. Tiesa, laiškanešio uniforma jam pritikdavo, bet ją nešiojo tik reikalo verčiamas. Pagaliau tik pusdieniui, o po pietų jis užsivilkdavo nors apnešiotą, bet visuomet švarų suprosuotą kostiumą ir eidavo konservatorijon. Prieš apsivilksiant stropiai apžiūrinėdavo, ar nepradilęs kur nors rankogalis, ar šiaip siūlės. Net ir šepečiu bijodavo jį vyriškai pabraukti, kad kartais skylių nepadarytų. Sudils paskutinis, o kas tada? Argi vaikščiosiu konservatorijon miline laiškanešio mandieraite? Tuo labiau, kad mažai kas apie jį žino, nebent artimesnieji Romano draugai. Ką pamanytų tos devynbalsės, kaip dažnai vadindavo Romanas savo mokyklos drauges. Ypač jos su noru jam nusišypsodavo; o Romanas buvo atsargus. To išmokė jį apytuštė kišenė. Juk įsileisti į flirtą su išpaikintom mergičkom neturint pinigų, beveik visai nėra galimybės. Jei taip bekalbant simpatizuojanti paminės nuobodulį, blogą nuotaiką, aišku reikės pasiūlyt į teatrą, kino ar kitą pramogą. Tuomet tektų pabadauti ne juokais. Romano atsargus šalinimasis nuo konservatorijos draugių jį padarė nesuprantamu įdomiu džentelmenu. Tai buvo kabantis aukso obuolys, kurio siekiant šakos aukštyn iškyla. Kai kurioms iš jų, įpratusioms koketavimu pirkti ir mainyti, Romanas virto net pykčio akstinu, tačiau esmėje jokiu būdu jo neišsižadėtų. Kai jis, eidamas su prikimštu laiškų portfeliu, sutikdavo savo pažįstamąsias, įprastu „gabumu“ nulenkdavo galvą prie pat portfelio, būk tai laiško ieškodamas, kartais pasitrindavo akį, o dažniausiai nukreipdavo veidą į vitrinas. Kartą praeinant vienai juodakei, teko jam net nurausti; mat, spėliojantis jos žvilgsnis privertė jį sustoti prie vitrinos, kurioje buvo iškabinti moteriški rūbai.

— Šimts pypkių, kad nors manikenas būtų, — nusispiovė pasitraukdamas nuo lango.

Jo rajonas, kuriame nešiodavo laiškus, buvo kiek toliau nuo paties centro. Tuo jis galėjo tik pasidžiaugti. Juk amžinas slapstymasis. Bijok gatvėj, bijok ir namie šeimininkės, kuriai jau trečias mėnuo už kambarį nemokėta. O ir kambarys ne iš gerųjų. Tiesa, naujas, pačioje pastogėje, bet nebaigtas įrengti. Prie durų, lauko pusėje, dar tebeguli krūvos skiedrų ir aptašyti rąstai. Viduje šiaip taip, nors dažai dar kvepia. Užmokėk, sako šeimininkė, įrengsime kambarį kaip pridera. O tas užmokėk, tai, turbūt, pats biauriausias žodis, — mąstydavo Romanas. Toks neskambus, gergždžiantis — tikras barbarizmas. Gerai, kad Romanas buvo labai vikrus ir šeimininkei tik retai tekdavo jį pamatyti. Grįžęs namo, eidamas pro šeimininkės kambarį, ties laiptais nusiaudavo batus, o jei rytą pabels-

davo į duris, pradėdavo kampe atsistojęs knarkti. Ši, manydama, kad jis dar miega, tyliai nulipdavo žemyn; tada jis, pataikęs momentą, spruk=davo pro duris.

Viskas būtų dar pakenčiama, jei ne ta gatvė, kurios kampe didelis mūrinis namas su nauju gyventoju pirmame aukšte. Kas namas, kas gatvė, kas pagaliau tas naujas gyventojas, jei ne jo duktė. Ji, turbūt, visuomet sėdi prie lango ir laukia laiškanešio. Jai, žinoma, vistiek koks laiškanešys — svarbu pats laiškas. O laiškų vis ta pačia rašysena pasi=taiko nuolatos. Kam bus, kam nebus, o panelei Rūtai Sauliūnaitei visuomet. Romanui tik paspaudus skambutį galvatrūkčiais išbėgdavo linksma blon=dinka panelė ir godžiu žvilgsniu siekdavo voko. Pirmasis jos pasirodymas įstrigo laiškanešio širdin. Pradžioje norėjo, kad jai dažniau pasitaikytų laiškai, bet kada pastebėjo nuolat besikartojančią tą pačią rašyseną ir žvilgsnį, kuris nepasiekęs laiškanešio nusileisdavo ant voko, nejučiomis ėmė nervintis. Laimei, atėjęs kartą rado prikabintą prie durų laiškams dėžutę. Tuo laiku buvo atdaras langas į gatvę, pro kurį liejosi piano garsai. Įmetęs laišką dėžutėn, Romanas stabtelėjo valandėlei prie durų muzikos pasiklausyti. Pauza. Jo vaizduotėj, rodos, jau vėl Rūta deda rankas ant klavišų ir vėl pakils nuo piano gaivinanti banga. Taip mąsty=damas jis užsimerkė. Staiga atsidaro durys ir pro jas pasirodo balta gležna rankelė siekianti dėžutės. Romanas ištraukė iš portfelio pirmą pasitaikiusį laišką ir, žiūrėdamas į adresą, klausia:

— Gal čia gyvena ponas X?

Mėlynos akys atsigręžė į jį:

— Ne. Čia be tėvelių ir manęs nieks daugiau negyvena.

Atsakė taip, kaip jos amžiui tinka, pamanė Romanas. Jis neapsirinka manydamas, kad ji turi tik 18 metų. Vadinas, vienturtė, ir, turbūt, labai išpaikinta, tęsė savo mintis.

*

* *

— Gradus komparativus, — suplojo Romanas rankomis, gavęs tarnybą registracijos skyriuje. Laisvas valdininkas. Ir alga didesnė, ir akys links=mesnės. Atgijo ir mintis ar greičiau svajonė, kurios buvo neribotam laikui atsisakęs; toji svajonė — tai smokingas. Jis jam nemažiau reikalingas, kaip turistui užsienio pasas. Dėl smokingo tenka atsisakyti ne vieno koncerto, kuris, be malonumo, dar ir naudos nemaža teikia. Ilgai negalvodamas jis pakabino ties rašomuoju stalu „taupomąją kasą". Į ją tuoj įdėjo kelias dešimtis litų. Nes šiaip nebuvo ko taupyti — be būtinų išlaidų, visuomet buvo taupus. Šiek tiek graužė sąžinę papirosai, kurių surūkydavo po kelias dešimtis į dieną. Šis dalykas reikia sutvarkyti, nusprendė kumščia duodamas į stalą. Šiandien surūkysiu dešimčia štukų mažiau. Pirmieji bandymai pasisekė. Rytojaus dieną pakartojo tą pat, o paskui dar labiau sumažino. Tas dienas, tiesa, buvo kiek susinervinęs, piktas, bet kartu ir patenkintas. Kelias dešimtis centų, kuriuos anksčiau skirdavo papiro=sams, dabar įmesdavo taupomojon kason. Praėjus metams jis jau turėjo smokingą ir buvo atpratęs rūkyt.

Jau visa savaitė, kaip afišuojamas menininkų balius. Romanas ypač jo laukia. Juk tai neapseis be Rūtos Sauliūnaitės tikrai. Ji mėgsta šokius, be to, juk turi pretenzijų ir į baletą, o baletas tiesioginiai į meną. Ir ne=

apsirikta. Sauliūnaitė tikrai buvo baliuje. Tai lieknutė, blondinė, vosilkinėm akim ir vosilkinės spalvos suknele, baltom gėlėm papuošta. Tas lengvas išdidumas, kuriuo ji matuoja pasipuošusias plunksnom ponias, sakyte sako: Jūs puikios kaip povai, o vistiek aš sutelkiau apie save tokią gražutę kompaniją, kuri padarė mane vispusiškai patenkintą. Taip jai bemąstant, vienas kompanijonas atvedė prie staliuko Romaną ir paprašė susipažinti.

— Tamsta man kažkur matytas, — tarė ištiesdama ranką Rūta Sauliūnaitė ir lėtai pasakė Romanui savo pvardę. Atsargiai, kartu ir atidžiai pervedė akimis nuo kojų lig galvos aukštą smokinguotą jaunuolį. Buvo galima matyt, jog šia pažintimi ji patenkinta.

— Aš padėsiu panelei prisiminti. Žinau vieną laiškanešį, su kuriuo mes panašūs kaip du vandens lašu.

— A, tiesa, esu mačius, — labai panašūs.

Romanas šį vakarą buvo visai patenkintas. Prisiminęs savo melą, klastingai šypsojosi, ypač tais momentais, kada ryškiau pamatydavo Sauliūnaitės palankumą.

*

* *

Prie rašomojo stalo sėdi jaunas artistas ir pasigardžiuodamas kelintą kartą skaito apie save recenziją. Gradus superlativus. Mano vardas skamba spaudoje, o vitrinose atvirutės stabdo praeivius. Cha, cha, cha! O buvau kada bailus laiškanešys. Tačiau blaivus berniukas. Gaila to laiko. Meta žvilgsnį į kertėje sustatytas gėles. Prie vienos kašės labiau apsistojo jo akys. Tai Sauliūnaitės gėlės. Tačiau aš jau nebe tas. O ji man kas? Kas ji man, kada žinau, kad pakanka tik ištiesti rankas ir esu tikras, jog ji būtų mano. Kas lengvai pasiekiama, nebevilioja, nekursto. Šiandien ji man tik gražus, kartu ir juokingas prisiminimas. Lygiai, kaip tas smokingas, kuris atidarė kelią į ją.

Romanas pakilo. Priėjo prie spintos su rūbais. Atidarė. Įsirėmė į šonus ir šypsosi. Jei dabar stovėtų prie durų tas pats vargšas laiškanešys, galėčiau jam padovanoti vieną savo smokingų. Dėl to mano spinta nepatuštėtų. Jo vaizduotėj lyg ekrane praslinko vienas po kito netolimos praeities paveikslai. Jų lydimas išėjo į artistų arbatėlę.

„ATEITIES" REDAKCIJOS PADĖKA

Visiems, kurie praėjusiais metais aukojo ir skyrė dovanų bei pinigų „Ateities" konkursams, širdingiausiai dėkojame. Tikime, kad šitas gražus pavyzdys ir kitus paskatins neužmiršti „Ateities" bei jos skaitytojų ir šiais mokslo metais.

KAZYS ZUPKA

MANO MERGAITĖ

Pavasaris grįžta mirusian papievin
su mažom žibuoklėm, su mažai žiedų.
Išeinu žibuoklių sveikinti ir dievint
ir jų žydrio žvilgsny aš tave randu.

Kai sužydi pievos, kai miškai pabunda,
kai sugrįžta paukščiai tūkstančio vardų,
Aš stebiuosi žemės šaukiančia pagunda,
Aš giesmėj gražiausioj vėl tave randu.

Į laukus išbėga žmonės alei vienas,
šaukia dainos, vargas — linksma ir graudu.
Saulėj mirga grėbliai, šviti dalgių plienas,
ir tave ant grėblio aš laukuos randu.

Rudeninės audros dangų jau suardo.
Taip liūdnai panūsta gelstantis ruduo.
Debesys nuplukdo tavo mielą vardą, —
liūdesy dabartės aš tave randu.

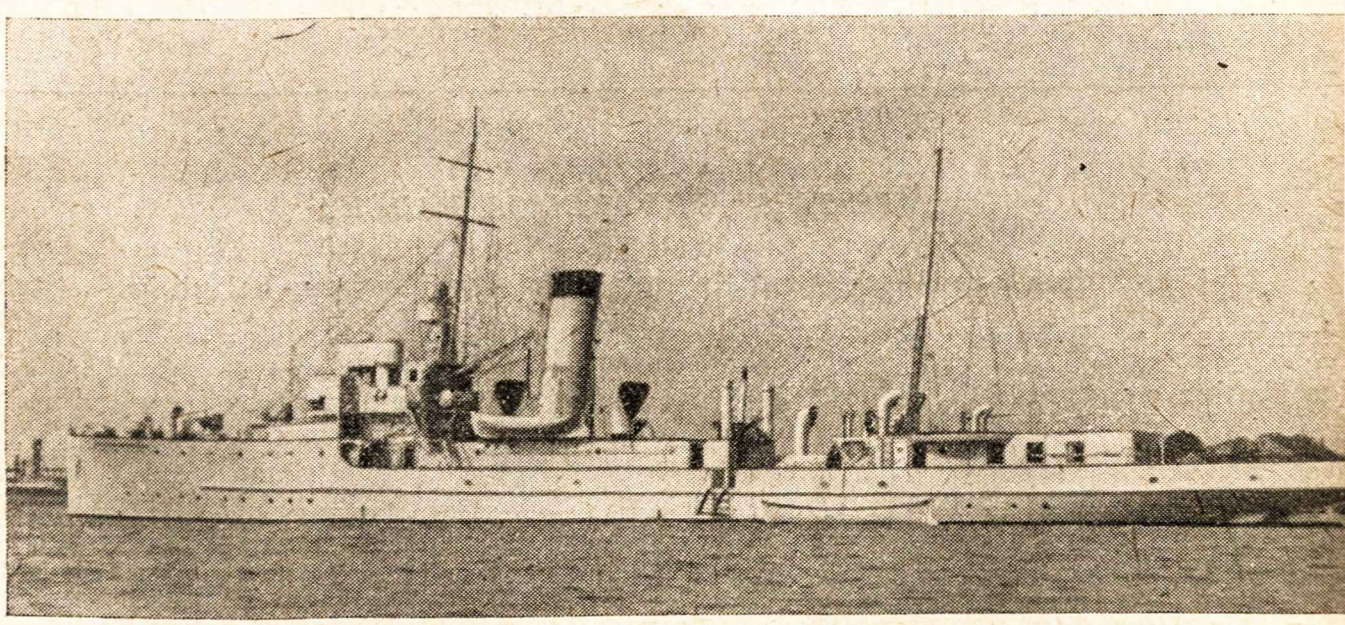

MYK. LINKEVIČIUS

NERIMAS

Pasilenkiu ant stalo
Ir galvą rankom paremiu.
Iš kokio gi metalo
Nuliedintas tu, nerime? . . .

Prasta lūšna prie miško,
Prasta ir susilenkusi,
O laimė, rods, užtiško —
Ir tu nešei ją rankose.

Nešei džiugus pakaime,
Lig pačio liepto nunešei —
Skambėjo tavo laimė
Visų beržų viršūnėse.

Ir kas tenai, anapus,
O kas tenai žilvičiuose?
Tik sujudėjo lapai,
Tik vėjas pasityčiojo.

Bet, aišku, tu žinai, kas,
Žilvitį kas pajudino,
Ko bėgai, tartum vaikas,
Tą vasaros vidudienį.

Ir džiaugėsi, tai džiaugės
Širdis iš meilės kliedanti! . . .
Ak, iš kokios gi naugės
Tu, nerime, nuliedintas?!

LEON. NARBUTAS

POEZIJA ŠIRDY

Skaidriai pamėlęs linas
Jau merkiasi — girdi —
Tegu tegu užmiega
Poezija širdy . . . —

Suvargę lapai krenta
Su rudienio daina —
Palydi saulės juoką
Gelsvoji dargana.

Nebylios skęsta dienos
Rytojaus ilgesy . . . — —
. . . Giliai širdy užmigo
Poezija — klausyk.

SUNKU UŽMIRŠTI VASARĄ

KAIRĖJ — MŪSŲ KARO LAIVAS „PREZIDENTAS SMETONA“,
DEŠINĖJ — JO VAIRININKAS („Karys“)

POV. JAKAS

APSIGAVIMAS AR GYVENIMO PILNATVĖ

Blaise Pascal'io vardas mokslo žmonių yra tariamas su pagarba. Tai žymus prancūzų matematikas, fizikas ir filosofas. Be kita ko, jis yra skaičiavimo mašinos išradėjas.

Gilių filosofinių ir religinių minčių rinkinys yra jo veikalas *Pensées* (Mintys). Jame galima, pav., rasti šitoks įdomus žmonių paskirstymas. „Vieni, rašo jis, yra radę Dievą ir Jam tarnauja; jie yra protingi ir laimingi. Antri nėra radę Dievo, bet jie Jo ieško; jie yra protingi, bet nelaimingi. Treti nėra radę Dievo ir Jo neieško; jie yra neprotingi ir nelaimingi".

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

„Gyvenimas yra didelis apsigavimas", pasakė vienas vokiečių rašytojas. Tam tikru atžvilgiu tas pasakymas yra teisingas. Gyvenimas tikrai yra apsigavimas tam, kas nežino giliosios jo prasmės, kas su Horacijumi nesigėdi prisipažinti esąs *„Epicuri de grege porcus* — Epikūro kaimenės meitelis . Apsigavimu jis yra ir tam, kas eina Herderio pėdomis, kuris savo gyvenimo saulėlydy yra sau davęs šitokią atestaciją: *„Ich bin ein verlorenes Leben gefürt* — Gyvenau pragaištingą gyvenimą".

Apsigavimas jis yra ir tokios poezijos autoriams, kuri puošia Liuterio namus Vartburge: „Wer nicht liebt Wein, Weib und Gesang, der bleibt ein Narr sein Lebenlang — Kas vyno, moters ir dainos nemėgsta, tas visą gyvenimą lieka vėpla". Büchmano liudijimu tai esą paties Liuterio žodžiai.

Gyvenimas yra apsigavimas visiems tiems, kurių *Credo* trumpas, tik iš vieno posmo: *„Tikiu į patį save"*, kurių himnas: *„Gloria in excelsis homini* — Garbė žmogui aukštybėse!" Tas tikėjimas tačiau neguodžia širdies, tas himnas tiktai alina sielą, tie žmonės, pasak Paskalio, „yra nelaimingi", gyvenimas jiems anksčiau ar vėliau pasirodys tikrai apsigavimu.

Evangeliškom vertybėm neįprasmintas gyvenimas, nors genijaliais darbais perpildytas, visuomet pasiliks tuščias. Kai didžiausįjį 19 amž. karžygį, Napoleoną I, mirties patale draugai norėjo paguosti laimėtų pergalių priminimu, jis atsakė: *„Verčiau aš būčiau vargšui stiklą vandens padavęs"*.

Anksčiau, negu Napoleonas, tą didžiąją tiesą suprato Klemensas Brentano. Jis savo gyvenimo pusiaukely pasuko atgal prie išsižadėtos evangeliškos Išminties. Laisvamaniškąjį savo gyvenimą jis yra šitaip įvertinęs: „Kai aš netekau Dievo malonės, gyvenimas man pasidarė tarsi nyki ir niūri dykuma, kurioje nėra nė vieno krūmo, nė vienos žolelės . . . Aš pasijutau nugrimzdęs į neapsakomą skausmą, mane apėmė nusivylimas ir nusiminimas; visur aš mačiau tiktai skurdą".

Net šaltasis, „geležinis" Bismarkas viename laiške savo žmonai (1851 m.) rašė: „Nesuprantu, kaip žmogus, kuris mąsto ir jaučia ir kuris tačiau nieko nežino ar nenori žinoti apie Dievą, gali dar įstengti gyventi, nepasiduodamas nuoboduliui ir apatijai".

K. GRIGAITYTĖ

TYLI NAKTIS

Ar tai buvo pasaka,
Ar sapnas svaigulingas,
Jaučiu dar rožių kvapą
Aistriai krūtinėn smingant.

Tyli naktis...
Žvaigždės krinta nuo dangaus,
Iš perlinių rasos kekių,
Žemei kilimą nuaus.

Tyli naktis...
Liepos varva medumi,
Sapnu dobilai nualpę
Lenkia galvas ties mumis.

Tyli naktis...
Rausvu vynu kraujas teka:
Kuo paplaks jis savo žirgą,
Jei po beržu liko steka...

Ar tai buvo pasaka,
Ar sapnas svaigulingas,
Kada akis užmerkiu,
Lapeliais rožių sninga.

Kas Dievą yra radęs, nors kito nieko gyvenime neturėtų, tas yra laimingas. Viena jauna prancūzė už savo piktus darbus buvo pasmerkta mirti. Tačiau mirties bausmė jai pakeista kalėjimu ligi gyvos galvos. Čia ji grįžo prie savo vaikystės tikėjimo. Po keliolikos metų jai pritaikyta amnestija ir ji iš kalėjimo buvo paleista. Išeidama ji pasakė: „Dieve, aš bevelyčiau likti čia su Tavim, negu eiti į laisvę be Tavęs!“

Dr. Ward, protestantas, taip kilniai buvo praleidęs savo gyvenimo dienas, kad galėjo pasakyti: „Aš nerandu savo gyvenime nė vieno laikotarpio, kada visa širdimi nebūčiau troškęs patikti Dievui“. Tas žmogus buvo iš tų, kurie „yra radę Dievą ir kurie yra laimingi“. Deja, neatrodo, kad tokių pasaulyje būtų daug...

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ant vieno jaunuolio kapo buvo pastatytas akmens paminklas, kuriame iškalta nusvirusio kviečio varpa, o apačioje du reikšmingi žodžiai: „*Quia plena* — Kadangi pilna!“ Gili ir reikšminga simbolika!..

Gyvenimas? Jis gali virsti „apsigavimu“ arba „pilnatve“. Apie tai dera ypač pamąstyti švenčiant savo gyvenimo pavasarį.

1. Kūrybos sąlygos ir pagrindai

Veržimasis, nepasitenkinimas pasauliu, žmonėmis, gyvenimu, ieškojimas, yra jau žingsnis žmogaus kūrybon, daviman pasauliui to, ko jame nėra. Kūryba nebus stetinės energijos pavertimas dinamine, nebus atpalaidavimas potencialinių jėgų, nes tai tėra tik naujas energijos stovis, bet ne esmingai naujas daiktas. Todėl pirmoji kūrybos sąlyga yra *nebuitis*. Daina, gimusi poeto krūtinėj ir neišdainuota, dar nėra daina. Žmogus absoliučiai iš nieko, kaip Dievas, kurti negali, jam reikia atramos, priemonių, kurių pagelba pasaulis išvystų ir užgirstų naują kūrinį. Čia mes susiduriame su antrąja kūrybos sąlyga — medžiaga. Žmogus veržias iš viso to, kas jį supa, kas verčia slankioti žeme, jis nori būti laisvas ir skristi it paukštis. Todėl trečioji kūrybos sąlyga yra *laisvė*.

Bet čia mes susiduriame su klausimu, kodėl žmogus kūrėjas ir koks žmogiškosios kūrybos tikslas. Šventraščio pradžios knygose randame žodžius: „Padarykime žmogų į mūsų paveikslą ir mūsų panašumą, ir jis tevaldo jūros žuvis, ir dangaus paukščius ir žvėris, ir visą žemę, ir visus slankiojančius, kurie kruta ant žemės. Ir Dievas sutvėrė žmogų į savo paveikslą; į Dievo paveikslą jį sutvėrė, sutvėrė juodu, vyriškį ir moteriškę".

Prad. 1. 26-27

Tačiau, kuo žmogus panašus į Dievą, koks Dievo paveikslas žmoguje? Anot Wronskio, žmogaus ir Dievo panašumas yra jų kūrybingume. Dievas viso pasaulio, visatos, makrokosmo kūrėjas, o jo atspindys — žmogus — kūrėjas mikrokosme. Žmogus siekia savo pirmavaizdžio, tobulybės, todėl kūryba yra evoliucijos, tobulėjimo kelias. Dievas pradėjo pasaulio kūrimą, žmogus jį tęsia, kol vėl Dievas pasaulį galutinai atbaigs jo pabaigoje. Todėl žmogiškosios kūrybos vyriausias tikslas yra priversti pasaulį prie atbaigiamosios Dievo kūrybos.

Čia mes susiduriame jau su trejopu žmogiškosios kūrybos pagrindu: žmogaus kūrybiškumu — ontologinis pagrindas, kas verčia žmogų kurti — psichologinis, žmogaus kūrybos tikslas — moralinis pagrindas.

2. Žmogaus kūrybiškumas

Su pirmųjų žmonių nusidėjimu prasideda visos žmonijos ieškojimų ir klaidžiojimų istorija, begalybės ilgesys ir pastangos ją pasiekti. Nusikaltęs žmogus jau atsigręžė pats prieš save. „Ne Dievas ir ne gamta buvo pirmosios mirties pasaulyje priežastimi, o patsai žmogus. Ne dėl Dievo teismo ir ne dėl paprastos gamtos bėgio išvydo žemė pirmąjį negyvėlį, o dėl žmogaus smurto", sako Vl. Solovjovas. Nusikalsdamas žmogus pavergė savo dvasią kūnui, o visą gamtą pastūmėjo į nebuitį ir chaosą. Žmogus nusilenkė materijai ir savo pačio prigimčiai ir tapo barbaru, nes atsisakė aukščiausios tobulėjimo galios —

savo kūrybiškumo. Todėl nuodėmė yra grįžimas absoliutine prasme į nebuitį, į chaosą. Iš to aišku, kad kūryba yra *nuolatinis žmogaus dvasios tobulėjimas ir stengimasis atsipalaiduoti nuo prigimties varžtų bei jos pačios skaidrinimas.* Todėl kūryba savo giliausia ontologine prasme turi tartum dvejopą pagrindą: *atsirėmimą į kūrybišką dvasią* ir *išsivadavimą iš tos nebuities, į kurią buvo pastūmėtas pasaulis pirmąja nuodėme.* Atsižvelgdami į tuodu pagrindu, ir paieškosime tiek Krėvės, tiek Savickio žmogaus kūrybiškumo giliausios prasmės. Krėvės žmogus *sudvasintas.* Jau „Antanuko ryte" aiškėja, kad šalia regimojo pasaulio yra dar antrasis, kurio mes nepamatysime, o tik nujausti galėsime, kad viršum žmogaus jėgų dar yra Visagalinti Jėga, kviečianti visus, anot „Bedievio" Vainorio, tartum į kokią paslaptingą viešnagę:

> „Betgi aš vis juntu, kad ten kažkas gyvena ir gana. Ten kryžius ir tasai, rodosi, gyvas. Tik gyvybė ten kitoniška, rami, ne tokia, kaip žmonių tarpe. Sėdi ten žmogus, ir vis tau rodosi, kad štai, štai, vienas akimirksnis — ir tu sužinosi didelę, didelę paslaptį, ir būsi tokis pat ramus".
>
> „Bedievis", 1933, 13.

Gi Savickio žmogus jau yra *prigimties* žmogus. Jo dvasia sumaterijalinta, ir jis pats pavergtas gamtos. Pasaulis jam yra lyg chaosas, lyg neaiškus sapnas, ir jis pats nežino nė už ko griebtis. Blaškosi tartum netekęs proto po pasaulio kraštus, veržias į erdves, bet nežino, ko jose ieškoti. Toks „Velnio Šeine Katerinke" Petras Eimutis, „Miesto pavasario" kapitonas Burba ar Ponia de Savigny. „Galvoju, kad gyvenimas kaip clownų cirkas. Greit preinantis", sako Savickis savo „Šventadienio sonetuose".

Žvelgdami į Krėvės žmogaus — kūrėjo kūrybos pagrindus, randame, jog ji atsirėmusi daugiau žmogaus *dvasia,* kai Savickio — *prigimtimi.* Savickio žmogus, blaškomas prigimties varžtų, veržias iš jų, nerimsta nuodėmėje ir nuodėmėje ramumo ieško, kai Krėvės žmogus jau tiesia pirminius kultūros pagrindus, kad realizuotų pasaulyje atbaigiamosios Dievo kūrybos mintį ir pasiektų savo pirmavaizdį. Todėl jis kūrybiškesnis už Savickio žmogų, nes dvasia kūrybiškesnė už prigimtį.

3. Kas verčia kurti

Jau matėme, kad žmogus yra savo esme kūrybingas, o jo gyvenimo vingiai rodyte rodo, kad nerimsta mažojo pasaulio valdovas ir niekuomet nepaliauja siekęs. Todėl kūryba yra nuolatinis degimas, degimas žmogaus viduje. Tai blaškymasis pašauto erdvių aro, kuris nagais kimba į žemę, bando skėsti sparnus ir bejėgiškai krinta ant aštrių uolų, nes pasiilgo erdvių, ledinių kalnų viršūniu ir skaisčios, skaisūios saulės. Veltui jo aštrios akys klaidžioja padangėmis, veltui skečia galingus sparnus ir drasko žemę . . .

Čia susidurimas su antruoju žmogaus — kūrėjo pagrindu — *linkimu objektyvuotis, savo kūrybą pareikšti.* Čia kaip tik ir glūdi žmogaus genialumo esmė, nes genijus gamtoje įstengia apvaldyti chaosą ir save prigimtomis priemonėmis pareikšti. Sakoma, kad genijai nekurti

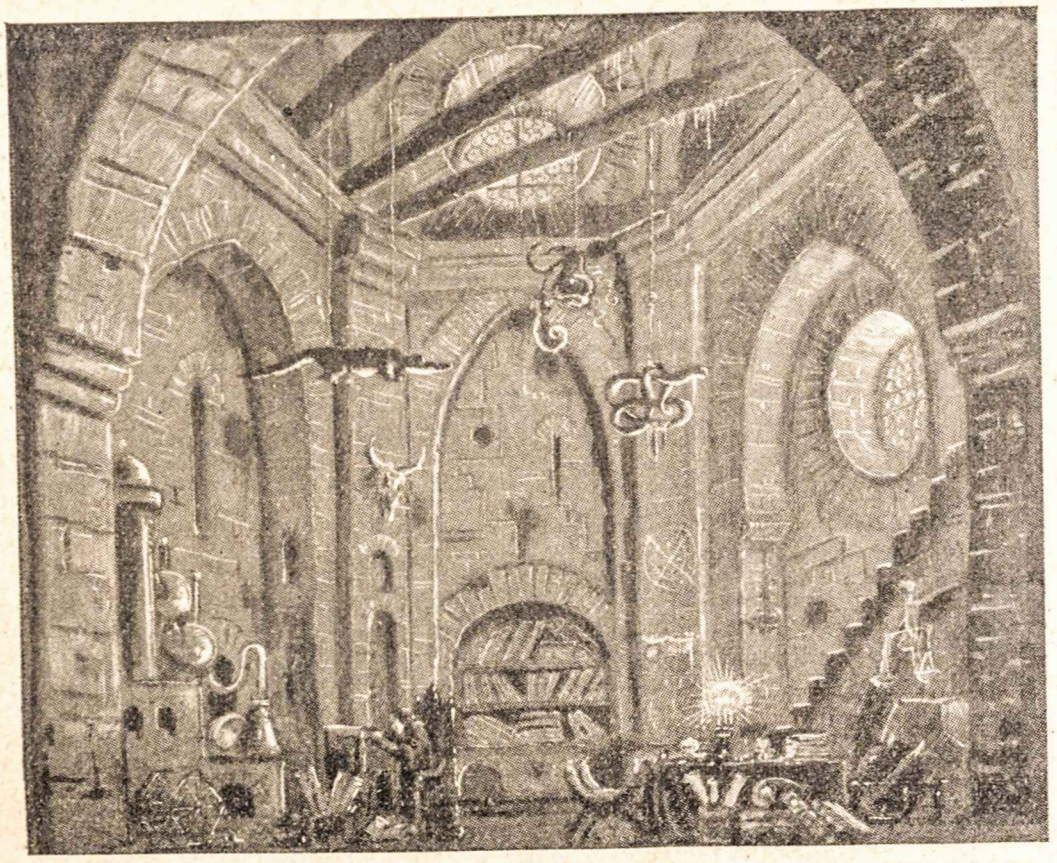

OPEROS "FAUSTAS" I-JI SCENA

M. Dabužinskio dekoracijos

negali, negali nuslopinti savaime besiveržiančios širdies, vis tiek, ar tai yra eilės, ar muzikos tonai. O įkvėpimas yra ne kas kita, kaip žmogaus dvasioje glūdinčios idėjos objektivacija. Tuo žmogaus kūryba esmingai skiriasi nuo gyvulio kūrybos, nes jį verčia kurti *idėją*, o ne vaidinys. Bet čia susiduriame su dviem kūrėjo dvasios aspektais: linkimu atsipalaiduoti nuo vidujinės įtampos ir matyti savo idėją įkūnytą. Todėl kūrybos vertė pareis nuo to, kiek joje bus įkūnyta ir pareikšta idėja, kuri yra ne kas kita kaip Amžinosios Idėjos, Amžinojo Logoso atspindys. Ir kas žino, kokia idėja yra teisinga, nes „Dievo Apveizda netrikdo gamtiškojo žemės prigimimo bėgio, o tik kreipia jį į savo tikslus", sako Vl. Solovjovas („Šventosios Istorijos filosofija", I t., 100).

Nagrinėjant Krėvės žmogaus kūrybos ontologinį pagrindą, buvo pastebėta, kad jis yra dvasinis. Iš to jau aišku, kad ir jos psichologinis pagrindas bus idėjinis. Įsiskaitykime tik gerai į jo „Antanuko rytą". Kas verčia bobulę diegt į mažojo Antanuko širdelę mintis apie Dievulio gerumą ir teisingumą, kodėl ji liepia mylėti ir gyvulėlius ir medelius, ne tik žmones. Ar tai nebus žmogaus pirmavaizdžio apraiška? Arba paimkime jo „Bedievį". Ar ne kapinynų igesys ir mintis sutikti savo protėvių šešėlius Šmėklų kalne, verčia Vainorių ilgėtis ano pasaulio ir klausyti, ką šnabžda medžiai apie ramybės šalį, apie atilsį ir dangų:

> „Dangus čia, žemėje, mūsų giriose, šlaituose, kapinynuose, tik mes jo per darbą nemokame pamatyti. Dangus tenai tam, kuris jau nieko nebereikalauja, kurio siela jau laisva, kaip paukštutė. Manau, kad gyvas žmogus neklausytų savo uvėrių akių, o tik sielos balso, kuriai nieko nereikia, jis dar šiame gyvenime dangų rastų".
>
> „Bedievis", 1933, 15.

Krėvės žmonių idėja neegzaltuoja, jie nėra jos apakinami ir ryžtingi kovotojai. Vieni stengiasi matyti įkūnytą savo idėją, kaip „Antanuko ryto“ senelė arba „Skerdžiaus“ Lapinas, o kiti veikia tik tam, kad juos prigimtis verčia veikti, pav., „Išsibarė“ Traibėnas arba Dvainys. Jie atrodo nežymūs, nes paskendę gyvenimo smulkmeniškume, jų norai nedideli, nedideli ir darbai. Jie neįstengia pakilti virš miegančios žemės. Didžiai prasmingi yra Fr. Šilerio žodžiai: „Jei norite skrajoti pasaulio viršūnėse, numeskite nuo savęs žemiškus sielvartus, palikite siauras gyvenimo ribas ir kilkite į idealų pasaulį“. Tik Šarūnas ir Skirgaila, paimti laiko perspektyvoj, pereina gyvenimą lyg milžinai, todėl ir jų vardai visuomet milžinkapiuose gyvi, o „Gilšės“ bernelis, kurio gyvenmas praėjo lyg sapnas, paskęsta praeities miglose be garso ir be aido . . .

Nagrinėjant Savickio kūrybos ontologinius pagrindus, buvo prieita išvados, kad jo kūryba yra daugiau atsirėmusi į prigimtį, bet ne į dvasią. Tačiau toji prigimtis nėra vien tik materijalinė kūrybos atrama, ji yra drauge ir idėja. Kaip Krėvės žmones verčia kurti *dvasinė idėja,* taip Savickio — *materialinė.* Negalima sakyti, kad tai be idėjų žmonės, tik jų idėjos telpa žemiškame pasaulyje. Jie neįstengia iškilti aukščiau materijos ir prigmties, o bando realizuoti materialistnes arba buržuazines idėjas.

> „Jie svajojo apie aukso kraštus, aukso tikrąja prasme, gero pinigo pavidalo, realizuojamo čia pat, žemėje, automobiliams, prabangoms, viešbučiams, kelionėms, aptaisams. Ji paklausė manęs, kur galėtų uždirbti daugiau ir greičiau pinigų“.
>
> Ties aukštu sostu. 195.

Bet materialinė idėja tėra tik gilesnis pagrindas, nes, pav., novėlės „Velnio Šeine Katerinke“ Petras Eimutis sudegina savo ūkį tik impulso vedamas, arba subankrutavusi dvarininkienė iš „Paskutinio rapsodo“ sudegina paskutinius pinigus be jokio tikslo.

„FAUSTO“ KATEDROJE

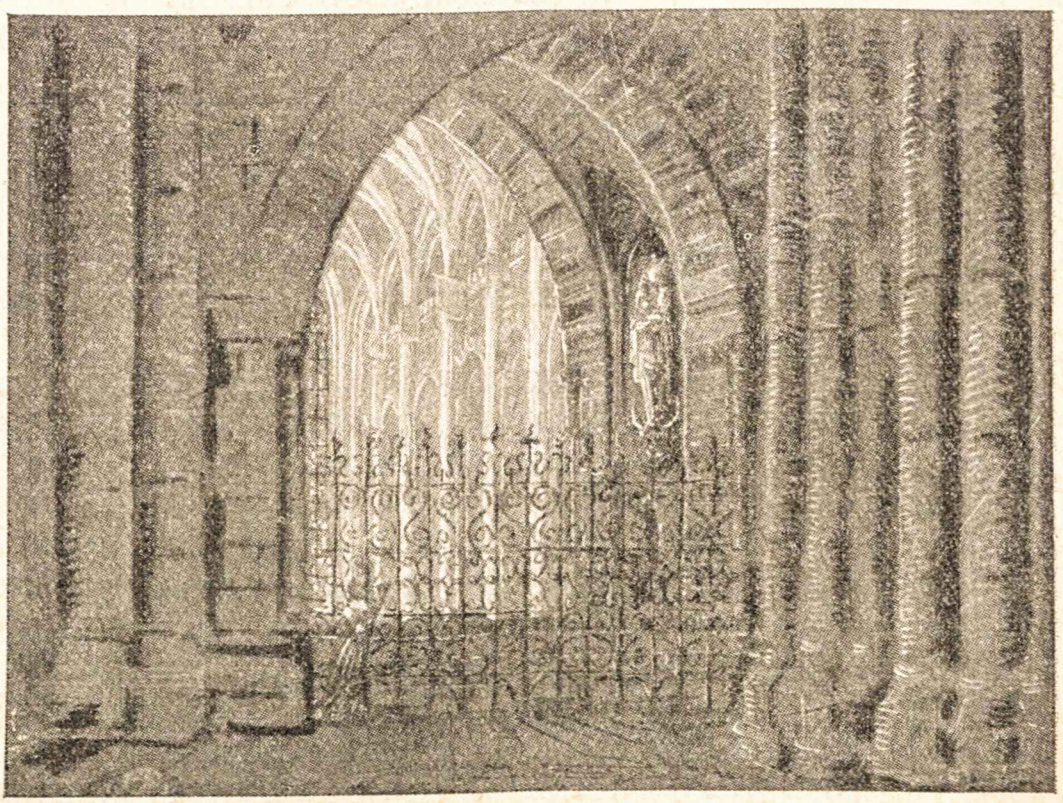

M. Dabužinskio dekoracijos

Todėl Savickio žmogus *impresionistiškas*. Ryškiausias, galbūt, yra novėlės „Velnio Šeine Katerinke“ Petras Eimutis. Jis reflektuoja daug, į vaidinius, palyginti, iš visų stipriausiai reaguoja, tačiau jo refleksijos paviršutiniškos, visai nesiekiančios sielos gelmių, nes anot Condillaco, siela glaudžiai susijusi su kūnu dėl gimtosios nuodėmės veikimo, todėl turi likti pasyvi. Štai jo refleksijų iliustracija:

> „Petre Eimuti, tu galvoji apie tavo rytmečiu matytą merginą Kaune? — Taip! Visa gamta tau atrodo šiandien kitoniškesnė, chaotingesnė, kai tu pamatei tą merginą Kaune ... Taip! Tu esi išgyvenęs iki šiol savo rentomis, galėtum ir toliau taip pat gyventi. Jei būtų reikalinga, tu galėtum pasirinkti iš kokio dvaro bajoraitę. Jei tat galėtų paįvairinti nors kiek tavo gyvenimą. — Tu galvoji apie ją, visu tokiu vulkaniškumu, aiškiai pradėdamas ją skirti iš kitų tarpo, kodėl? Dėl ypatingos jos būklės. Bet ar maža tu matei dar nelaimingesnių moterų. Ar bėgai kūlvertomis jų ginti? Ar nedarei tik dėl „pikantiškumo“, suprask: žydros akys, laibas liemuo ir tokia Dievo nelaimė? — Ne! Jei aš daryčiau tai dėl pikantiškumo, aš būčiau turėjęs progų pirmiau tat padaryti. Ne, mano jausmas gilesnis. — Taip jį tardė kažkoks inkvizitorius girioje“.
>
> Ties aukštu sostu, 50-51.

Anksčiau buvau pažymėjęs, kad ontologinis pagrindas jau rodo, jog Krėvės žmogus yra kūrybiškesnis. Eikime toliau. Krėvės žmogus, nors jo gyvenimo aplinkuma yra labai siaura, duoda nors pagrindus tikrajai kūrybai, nes yra keliamas *dvasinės idėjos,* kurios viliojimas pareina nuo jos pažinimo laipsnio. Juo idėja giliau pažinta, juo ji turi didesnės kūrybinės reikšmės, kas ryškiai atsispindi „Šarūne“ ir „Skirgailoj“. Savickio žmogus yra ontologiškai atsirėmęs į savo prigimtį ir keliamas *materialinės idėjos,* persunktos sensualizmu. Kažin ar tai nebus tik mūsų civilizacijos ir miesčioniškos kultūros pagrindas, o drauge ir visos paviršutiniškosios kūrybos tragizmas.

4. Kūrybos tikslas

Anksčiau minėjau, kad Krėvės žmogaus kūryba atsirėmusi į dvasią ir dvasinę ideologiją. Todėl mums tėra tik vienas klausimas, kiek žmogaus dvasia savyje įjungia visos gamtos, o drauge ir prigimties idėją, nes dvasia yra aukštesnė už gamtą ir prigimtį. Jei augalas savyje jau įjungia negyvosios gamtos idėją, o gyvulys drauge ir augalo ir negyvosios gamtos, tai žmogus privalo įjungti savyje visos gamtos ir prigimties idėją, kaip Dievas savyje įjunga viso pasaulio, drauge ir žmogaus, idėją.

Krėvės žmoguje galime pastebėti tris laipsnius: žmogus visai su gamta suaugęs — *panteizmas,* žmogus visur regi dvasios pasireiškimą *animizmas* ir trečia — *žmogus bando apvaldyti gamtą.* Ryškiausias pirmojo laipsnio atstovas yra „Skerdžiaus“ Lapinas. Pasaulis jam kažkaip neegzistuoja, jis tik gamtoje mato viso gyvenimo esmę, gamta jo siekimai ir tikslas. Lapinas neatskiriamai suaugęs su Grainio liepa, kurią nukirtus, nusikelia į monų šalį ir pats Lapinas. Be reikalo čia Krėvė duoda ir realią Lapino mirties priežastį. Juk skerdžius buvo tiek su liepa suaugęs, kad, žuvus jai, būtų savaime miręs, nes su liepa turi nutrūkti ir visi jo ryšiai su pasauliu.

Antrąjį, jau aukštesnį laipsnį, pakilimą iš gamtos prieglobsčio, su-

daro „Bedievio“ Vainorius. Jis visoje gamtoje regi dvasią, kuri tačiau nėra suaugusi su jo paties dvasia, kaip „Skerdžiaus“ Lapino. Visur — ir kapinyne, ir girioje, ir bityne jaučia aukštesnę jėgą, kuri ateina jam kaip paslaptingas vliojimas ar saldus aidas. Jis jaučia, kad žemė jį traukia, o milžinkapiai tyliai, tyliai šneka:

„Čia senų amžių žmonės guli, milžinai, štai kas yra. Kol buvau jaunesnis, man ne galvoj jie buvo, o dabar mėgstu čia pasėdėti, su jais pasiginčyti. Su šio meto žmonėmis jau nesusikalbu‘.‘.‘. Čia vis tiek, kaip kapinyne. Tokių minčių ateina galvon, jog paskui net stebiesi žmogus . . . Galite manyti, kad ir man tik pasivaidino, bet aš žinau, kad ne, — tikrai man kalbėjo tie, kur čia guli. Aš ir dabar girdžiu, kaip jie man kalba ausin, kad ne tik pasiviadeno taaa man . . .“.

Bedievis, 1933, 7—9.

Vainoriui tiek miškas, tiek kita gyvybė nėra vien monas, kaip Lapinui, bet turi savo prasmę ir esmę. Jam ir paukštelis, ir vabalėlis nešioja savyje, pasakyčiau, nemarumo kibirkštėlę. Tačiau jis nėra surištas priežastingumo ryšiais su visa gyvybe. Jis jaučia tik ją, bet neįstengia jos apvaldyti.

Trečią laipsnį sudaro žmonės, kurie yra ne tik iškilę virš gamtos bei prigimties, bet ir bando net gamtą sau pavergti. Tiesa, vieni jų yra dar labai susiję su pačia gamta, kaip „Bedievio“ Karpis arba „Bobulės vargų“ bobulė. Tačiau jau ir jie bando kovoti, nors aukščiau pilko kasdienio gyvenimo ir nepakyla. Ryškiau jau išsiskiria Rambių šeima iš „Kūčių vakarą“, Dvainys arba Kasiulis. Tačiau vieni, kaip „Vis toji Amerika, kad ji pražūtų“ Jonas Kasiulis, pabandę kovoti su gyvenimu, rezignuoja, o kiti, kaip Rumbių šeima, jaučia atsigręžusią prigimtį prieš patį žmogų. Jų širdyse aidi kurtūs armotų šūviai, o ašaros rieda, kada pasižiūri į karo nuniokiotą ūkį ir atsimena, jog sūnūs Kūčias švenčia ugnies ir kulkų šešėliuose. O Dvainys, negalėdamas palenkti gamtos savo tikslams, bendo keršyti Dievui. Jis supranta, kad Dievas valdo jį ir visą pasaulį, tik jam neaišku, kaip sau palenkti gamtą.

Žmogaus kūryboje tobulėjimo kelio yra dvi kryptys: stengimasis išvesti gamtą iš chaoso, kuris įgyjamas atgavimu galios įjungti į save gamtą, ir visiškas iš gamtos išsivadavimas. Todėl čia mums iškyla klausimas, kiek Krėvės žmogus žmogiškomis priemonėmis įstengia atsipalaiduoti nuo gamtos. Neišeidami iš Krėvės žmogaus ribų, tegalime nagrinėti tik du klausimu: koks yra žmogaus santykis su menu bei mokslu, tą visą teks pavadinti švietimu, ir visuomene bei tauta.

Mūsų literatūroje Krėvė laikomas tipiškiausiu dzūkų kaimo vaizduotoju. Tiesa, jis savo novelėse nesvarsto specifiškai lietuviškų klausimų, nesprendžia tautos problemų, bet savo koloritu ir dvasia lieka giliai lietuviškas. Žmonėse tautinio atgimimo idėja tėra tik potencionaliniame stovyje. Reikia kibirkšties, reikia jėgos, kuri priverstų išsinerti iš sustingimo. Ir tada žmogus, kuris nostalgiškai ilgis girių, daug delsia ir daug galvoja, bet nesiryžta veikti, kurio kiemo vartai kiekvienam atdari, visa savo kūrybine jėga bei sukaupta energija išsiverš į pasaulį, kaip ištvermingas ir drąsus kovotojas už tautos idealus. „Tai *mūsų žmogus*“, anot Vainorio, ir nedaug reikia, kad virstų lietuviu.

KAZYS KARUŽA

BALTOSIOS DIENOS

Kodėl dienos baltos negrįžta
nei rytais, nei liūdnais vakarais? . . .
Kaip pasaka, nejau, kaip jaunystė
taip viskas praeis? . . .

Nuklydo jos suptis auksinėse varpose,
girių gelmėsna gražiai paklajot.
Gelsvas klevo lapas vėtroj vartosi
ir man gegužyje — ruduo.

O dienos baltos, paklydę lyg valkatos
pro jus — į pilką liūdesį einu.
O aš gyvenimo ir džiaugsmo alkanas
pašėlusiai esu . . .

Negrįš, neparlinguos man dienos baltos,
nuskendę šalto laiko ežeran.
O debesys plauks, lyg juodos valtys,
kažin kurin krantan.

Nors supasi prieš mane karštas saulės diskas,
ir nors šįryt linai vėl ims žydėt, —
jaučiu, kaip širdyje padrinka viskas,
esu, kaip nuodėmė!

Kodėl dienos baltos negrįžta
nei rytais, nei liūdnais vakarais? . . .
Kaip pasaka, nejau kaip jaunystė
taip viskas praeis? . . .

Švietimas yra individo ir visos tautos tobulėjimo priemonė. Ir čia Krėvės žmogus sustingęs. Jame daug potencialinių jėgų, tačiau nėra, kas išveda jas pasaulin, kas įprasmina Vainoriaus mintis, o Lapino svaičiojimus išdailina. Tai tik medžiaga, tik turtinga prigimtis ir dvasia. Krėvės žmogus turi *galios* kurti, bet neturi *galimybių*.

Žmogus, norėdamas išsilaisvinti iš gamtos arba ją sau palenkti, turi atnaujinti santykius su Dievybe. Be to, ir žmogaus kūrybos vyriausias tikslas — žmogaus pirmavaizdis realizuojasi Dievuje. Žmogus savo žmogiškąja kūryba įeina į dieviškąją, jis pašauktas dalyvauti Dievo Tobulybėje, kuri pasiekiama atstačius teokratiškus ryšius su Dievu. Tai jau dievažmogiškoji kūryba arba religija.

Krėvės žmonėse religinio sąmoningumo atžvilgiu galima skirti trys laipsniai: *prigimties* religija, *nesąmoningai apreikštoji* ir *sąmoninga apreikštoji* religija. Pirmajam laipsniui ryškiausiai tinka Lapinas

JULIJA ŠVABAITĖ

BUVO VASARA

Ištiesei rankas su laime,
laukei vasaros mielos,
pynei, kūrei linksmą dainą
besisupančią žieduos!

Buvo vasara arimuos
ir nunokusiuos rugiuos,
atmeni, džiaugsmu atgimus,
rišai pėdą pradalgiuos.

Linkčiojo laukų kukaliai,
tavo laimę girdami.
Tai džiaugeisi iki valiai
jauno vėjo vilnimi.

Buvo vasara ant lauko,
Lino žiede paežy,
tu, sesute, šitoj laimėj
ir laiminga ir graži . . .

O dabar jau pražydėjo
paskutiniai jurginai.
Tavo laimę vaiko vėjai
baltais rudenio sparnais!

---

ir Vainorius. Jiems Dievybė yra visa aplinkuma, visa gyvoji ir negyvoji gamta. Jie Dievybę pripažįsta tik todėl, kad jų pačių prigimtis jaučia, jog šalia regimojo pasaulio dar turi būti kitas. Tiesa, toji Dievybė yra gal monas, ar kapinynų balsas, o gal tik mirusiųjų vėlės. Tačiau ji jiems artima, mes ją tik nujausti tegalime:

> „Man vis rodosi, kad jisai Švenčiausias, kaip vėjelis kokis, kaip oras. Dėl to taip lengva ir ramu, kad jisai, žemę apglobęs, turi ją ir turi. Visa tada nutyla . . .".
>
> Bedievis, 1933, 33.

Aukštesnįjį laipsnį už prigimties religiją sudaro nesąmoninga apreikštoji religija. Žmogaus dvasia dar yra per menko laipsnio, kad pajėgtų pilnai suprasti ir įvertinti apreikštosios religijos esmę. Čia charakteringiausia „Silkių" Marcėlė. Ji mano visai atsiteisianti, kada vieną nusikaltimą išpirksianti kitu, o dangus tik kaip bažnyčia:

> „Prisisapnavo Marcelei, kad ji pateko dangun. Ten buvo gražu, kaip Pivašiūnų bažnyčioje. Visur žvakės dega, žiburiai; patsai Ponas Dievulis, žilas, ilga barzda, sėdi aukštai ant altoriaus, o aplinkui vis angelėliai: vieni maži maži, kaip Švenčiausios Panelės paveiksle Merkinėje, lekioja ir aukštai ir žemai aplinkui Dievulį, o kiti — dideli

jau, ilgais rūbais apsitaisę ir dideliais sparnais ant pečių, klūpauja pas altorių rankutes sudėję, kaip jauni kunigėliai ar klierikai, ir garbina Dievulį".

Silkės, 1933, 39, 40.

Tretįjį laipsnį sudaro žmonės, kurie jau aiškiai skiria gera nuo blogo. Tačiau ir šiems dažnai dangus tik lyg bažnyčia atrodo, o Dievulis čia rūstus, čia geras. Pav., „Antanuko ryto" senelė. Be to, dažnai religija siejama ir su kunigu („Išsibarė" Traibėnas), o Dvainys net bando keršyti Dievui:

„Na, kad gi tu man taip, Dievuli, tai ir aš tau taipogi. Tu man už mano maldas gero neduodi, tai gi aš tau ir nesimelsiu, bet, ot gi, ką padarysiu. Ot, ten mišias kunigas laiko, o aš mišką kirsiu".

Gal tai yra naivi kova su Dievu, bet jau tai tartum prometejizmas, lyg kerštas Dievui. Tačiau Dvainys yra perdaug religingas, perdaug susijęs su Dievu, kad taip lengvai išdrįstų sutraukyti ryšius su juo. Ir čia vėl be reikalo Krėvė bus davęs realią priežastį pabėgti Dvainiui iš miško, nes psichiniai pergyvenimai yra tiek dideli, jog jis nebūtų pajėgęs toliau kirsti medžių.

Savickio žmogus jau iš karto akcentuoja *išorinių* priemonių gausumą. Jis *technikos* žmogus, kartais ir pats virsta robotu ar mašina. Jo paties sukurtos priemonės jį paveriga. Jis tartum į kokią balą įbrenda, o iš jos jau kelio atgal nėra. Ir jis, norėdamas pavergti sau gamtą, lieka jos pačios vergu. Jį į veikimą stumia *vaidiniai,* o percepcijos, virsdamos refleksijomis, ir taip chaotišką prigimtį dar labiau suchaotina. Todėl nebegali būti nė klausimo apie išsivadavimą iš gamtos glėbio. „Žmogus su visa savo menkybe turi įprasto patraukimo pasiduoti aukso ir mamonos žavėjimui", ištaria Savickis novėlėje „Vaikas" (Ties aukštu sostu, 1928, 93). Krėvės žmogus turi galios kurti, bet neturi galimybės. Jo kūrybinė potencija tyli ir sukaupta. glūdi dvasios gelmėse ir, rodos, laukia valandos, kada visa aistra galės pasireikšti. O Savickio žmogui buržuazinė civilizacija duoda galimybės pasireikšti, tačiau jo dvasia yra perdaug gamtos pavergta, kad įstengtų nuo jos atsipalaiduoti. Ir pati kūryba kyla ne iš noro nusikratyti vidaus įtempimu ir ne noru matyti objektyvuotą savo idėją. Jei Krėvės kūryba yra nuolatinis rusenimas, kuris kiekvienu momentu gali išaugti į didelį laužą, tai Savickio tik pliuptelėjimas, — maža karščio, bet daug liepsnos. Todėl ji tokia menka ir paviršutiniška, kuriama vien momentui ir utilitariniams tikslams.

Jis kuria, nes kūryba jam yra kapitalas, o ne savo dvasios verčiamas.

„Poetas prieš imdamasis plunksnos turi pasirūpinti gerų propagatorių. Menas reikalingas reklamos . . . Pirma aš rašydavau paskaitomus dalykus, o dabar kombinuoju, kas paprastai patinka publikai. O jai patinka daug ir temos yra nustatytos. Tik jos pakartojamos ir man užsakomos . . . Kiekviena raidė virsta nuošimtį teikiančiu kapitalu. Aš net tariuosi įsitaisyti literatūros gamybos kontorą su keliomis mašinistėmis, perrašinėtojomis ir vertėjomis, savo kartoteka ir savo sugebiai varoma reklama. Juk mano produktą galima įkapitalizuoti, tik reikia tuo sistemingai rūpintis ir jį techniškai išnaudoti, kaip ir kiekvieno verslo ar įmonės išdavinius".

Ties aukštu sostu, 137.

Tačiau ir Savickio žmogus bando išeiti iš to susmulkėjimo, į kurį pateko skaldydamas gamtą, bet nepajėgdamas grąžinti jos vienybėn. Pirmasis laipsnis yra kūryba dviejų individų — žmogaus su žmogumi. Toliau tik žingsnis į visuomenę, tautą, o iš jos į visą žmoniją. Tai meilė, kuri gali būti geroji fėja, pažadinanti kūrybines žmogaus galias (kas ryškiai atsispindi daugelio rašytojų gyvenime), arba demonas, tai vanduo, užliejąs karščiausią kūrybos ugnį. Jei ji atremta į dvasią, žmogus eis kūrybos keliu tobulėjiman, o jeigu į prigimtį, — žmogaus pražuviman. Toji problema Savickio žmoguje yra savaime aiški, nes jis yra prigimties žmogus, todėl jo kūryboj meilė — kelias į nebuitį ir chaosą.

Savickio žmogus, atsidavęs prigimties jėgoms, nebeįstengia jų apvaldyti. Gamta veikia jį, bet ne jis gamtą. Jis lieka tik pasyvus observatorius viso, kas dedasi aplinkui. Retkarčiais jis dar bando stengtis prieš savo likimą, kaip „Paskutnio rapsodo“ ponia, bet tai tik aitrus liepsnojimas sausos žolės, tik žybtelėjimas ir vėl nežinia bei prapultis.

> „Mano misija baigta. Tai bus paleista jau paskutinė rakieta iš mūsų namų. Žinoma, žiežirbuojanti, kaip paprastai. Po to jau bus galima bėgti. Lai toliau komedija pati besiplečia“.
>
> Ties aukštu sostu, 161.

O toji komedija tai tragika pirmykščio žmogaus, nes jeigu jis nesirenka kelio aukštyn, turi eiti atgal. O nenorėdamas nusilenkti Aukštesnei Jėgai, turi pasiduoti prigimties viliojimams.

5. Kūrybos pobūdis

Nagrinėdami Krėvės ir Savickio žmogų, galėjome pastebėti, jog tai drauge yra ir žmogiškosios kūrybos atramos idėja. Krėvės žmogus, atsirėmęs į kūrybišką žmogaus dvasią ir aukštinamas dvasinės idėjos, padeda tikros kūrybos pamatus, kad jais pasirėmęs galėtų apvaldyti gamtą ir išsivaduoti iš jos savąja kūryba. Tuo keliu eidamas jis ne tik pasieks savo pirmavaizdį, bet drauge išves gamtą iš chaoso ir prigimtį nuskaidrins. Tai teokratinės kūrybos problema. Ji rami, lyg kalnų ežeras, o drauge ir didinga, kaip tyli upė. Ji išdidi savo paprastume ir galingais verpetais išsilies pakalnės kriokliuose. Gi Savickio žmogus prometejiškas, jis nenusilenks Dievybei, nes „žmogus išdidus savo nusidėjime“, sako Solovjovas. Būdamas prigimties vergu, jis bando pasiekti Absoliutą savo paties pastangomis.

> „Nors vagys su savo motinų pienu buvo įžindę misteriją ir tikėjo, kad didžiajame altoriuje gyvena Dievo kūnas, bet jie norėjo dabar paimti savo vagiškos spėkos rekordą ir peiliu subadyti sakramentą“. Ties aukštu sostu, 100.

Jo kūrybos ontologinis pagrindas nuodėmė, nuodėmė ir prigimtis yra visos kūrybos akstinas, todėl ir jos likimas tragiškas. Prometejiška Savickio žmogaus problema yra drauge ir šių dienų moderniojo žmogaus bei buržuazinės civilizacijos problema, kuriai graudų Requiem gieda Oswaldas Spengleris. Bet gal tai tik berdiajeviška naktis, gal po chaoso ir tamsos išauš šviesus rytas:

> „Ji buvo tokia nuostabiai keistai linksma. Lyg netikėdama pravėrė duris iš senos trobelės ties vieškeliu in platųjį pasaulį“.
>
> Švent. sonatai, 105.

Ant. Strabulis

DIEVUI IR ŽMONĖMS

1. Sonnenšeino gyvenimas
2. Darbas žmonėse
3. Kūrybinis darbas

Mes girdime jau nuo seniai susirinkimuose ir laikraščiuose daug gražių frazių. Daugelis skelbia idealizmą, pasiaukojimą. Gražiai skamba jų žodžiai, bet tai yra viskas. Mes jaunieji taip norime matyti gyvenime darbo idealistų, kurie išjudintų merdėjančią tinginių ir egoistų masę. Mes ieškom idealistų, o jie yra tarp mūsų, tačiau . . . mes jų nematom, dėl to, kad jie, Šventraščio žodžiais tariant, yra tik skambantis varis — be gyvybės.

Bet tiek to. Mūsų pačių būklę mes gerai suprantam. Jau, pagaliau, ir įgriso amžinai dejuoti ir keiktis, kad — „nėra idealistų“, „visur pilna karjeristų, išeikvotojų“, „nėra pasiaukojimo, vienybės“ ir t. t. Palikim tai visa kol kas nuošaliai. Pažiūrėkim į didelę daktaro kun. Karoliaus Sonnenšeino asmenybę, kuri jums ryškiais pavyzdžiais parodys žmonių meilę.

SONNENŠEINO GYVENIMAS

Peržvelkim trumpai K. Sonnenšeino gyvenimą. Jis gimė 1876 m. liepos 15 d. Düsseldorfe prie Reino. Jo tėvas buvo skardininkas, turėjo daug reikalų su darbininkų luomu — taigi ir sūnus Karolis turėjo progos jau iš mažų dienų stebėti vargingosios visuomenės gyvenimą. Paskui jis tas žinias naudojo viešajame veikime. Baigęs labai gerai

Düsseldorfo gimnaziją, kurį laiką (apie pusmetį) studijavo Bonoje, o paskui išvyko į Romos Germanikum'ą, kur gilino savo žinias per 8 metus. Studijavo teologiją, sociologiją, retoriką ir kitus humanistinius mokslus. Be to, gyvai domėjosi viešuoju visuomenės, politikos ir studentų gyvenimu ir jau tada įvairiomis progomis rodė vado ir genijaus kalbėtojo privalumų. Baigęs studijas gavo daktaro laipsnį ir buvo įšvęstas į kunigus. Grįžo į Vokietiją ir čia prasidėjo jo visuomeninis veikimas.

Sonnenšeinas buvo giliai išsilavinęs visose viešojo gyvenimo srityse. Ypač didelio įspūdžio padarė jam Roma, kur tuo metu virte virė politiškai religinė kova. Roma, kurioje kiekvienas šimtmetis ir kiekviena diena, kiekviena iš jos septynių kalvų ir kiekviena gatvė, bažnyčios ant viršaus ir katakombos po žeme, linksma, judri nuotaika, genijalūs meno kūriniai ir pastatai daro milžinišką įspūdį ir rodyte rodo katalikybės nuveiktus darbus. Ši Roma per 8 metus auklėjo Sonnenšeino asmenybę ir jis tapo pilna to žodžio prasme moderniškas kunigas, visai atsidavęs žmonių gerovei. Be žmonių jis negalėjo apsieiti. Jie buvo jam išganymas jo paties vidaus išgyvenimams. Fiziškai S. statė sau labai mažus reikalavimus: pasitenkindavo mažiausiais ištekliais, pagaliau nevisada jis turėdavo laiko ir pietus pavalgyti. Sonnenšeinas iš viso neturėjo laiko, neturėjo ramybės — nuolatos judąs, užsiėmęs, vis ko nors ieškąs. Jo minčių gausumas begalinis — dėl to jis ir nesiruošia nei prakalboms, nei pamokslams. Improvizacija — Sonnenšeino talentas. Žaibo greitumu jis peržvelgia visą susidariusią situaciją, tuojau orientuojasi ir daro tikslius sprendimus. Jis nemėgsta, kad kiti kur nors vadovautų. Jo noras lygus įsakymui. Kartais net nesiskaito su priemonėmis.

S. socialinis veikimas prasidėjo Aachene; netrukus jis persikelia į Kön-Kippes. Tačiau visur jis susikerta su senais klebonais, kurie nepajėgia suprasti, kaip jie sakė, Sonnenšeino „ekstravagantiškų" idėjų. Pagaliau Elberfelde S. gali jau plačiau pasireikšti. Čia jis įkuria katalikų jaunuomenės sąjungą ir aktyviai dalyvauja politiniame miesto gyvenime. Vienas S. draugų jį taip charakterizuoja: „S. buvo Elberfelde „enfant terrible" visiems biurgeriams, o net ir kai kuriems kunigams. Jo specialybė buvo jau tada: gera daryti kitiems, jiems atiduodant net savo paskutinius marškinius, be jokios atodairos reikalauti iš pasiturinčiųjų prisidėti prie socialinio veikimo ir vargšų rėmimo. S. buvo priebėga visų problemiškų žmonių, visų gyvenime suklupusių. Kokios nors biurgeriškos reguliarios tvarkos jis visai nepripažino. Jis ateidavo vidurnaktį arba anksti rytą, dar visiems miegant, jei jis turėjo kokį reikalą. Socialinį skurdą jis jautė be galo gyvai, tiesiog aistringai; dėl to ir darbininkai buvo prie jo yaptingai prisirišę". Bet ir Elberfelde buvo dar tik jo veikimo pradžia. Atvykęs į München — Sladbachą jau turėjo savo veikimui laisvas rankas, nors intrigų tiek iš pasauliečių, tiek iš dvasiškių pusės vis dar pasitaikydavo. Tačiau S., kaip sako, turėjo „storą odą".

M.—Slabache buvo įsikūrus Katalikų Liaudies Sąjunga (Katholischer Volksverein), į kurios centrą tuojau pateko energingas Sonnenšeinas. Jis tuojau pastebėjo, kad akademinis jaunimas, studentija stovi visai nuošaliai nuo visuomenės gyvenimo. Studentai neturėjo netgi

jokio supratimo apie socialinį klausimą. Visi ryšiai su darbo klase buvo nutraukti. Studentija buvo išdidi, be idealų, be rimtesnio gyvenimo supratimo, išponėjus, visas jos gyvenimas pasireiškė išviršinėse formose, lėbavime. Į kitus, ypač į darbininkus, studentai žiūrėjo iš aukšto. Žinoma, tokios studentijos negalėjo jokiu būdu pakęsti S. Jis be jokių kompromisų, nors iš pradžių ir ne taip lengvai, stengėsi įtraukti studentus į visuomenės darbą. Tuojau jis išleidžia tuo reikalu brošiūrą: „Ar gali moderniškas studentas dirbti socialinį darbą?“ Be to, S. laikė šiuo klausimu daug paskaitų, rašė straipsnių, sakė ugningų pamokslų ir t. t.

Pagaliau S. įkuria ten pat Socialinio Studentų Veikimo Sekretorijatą (S. S. S.), kuris paskui išaugo į didelės reikšmės įstaigą ir kai po didžiojo karo jis persikėlė į Berlyną, tai tapo visos šio didmiesčio darbininkijos prieglauda ir centru. Kadangi Sonnenšeino veikimas Berlyne pasiekė savo aukščiausiąjį laipsnį, tai apie tai čia daugiausia ir kalbėsim. Susipažinkim pirmiausia kiek su Berlynu.

Berlynas vadinamas didmiesčiu. Ir iš tikrųjų. Jame gyvena daugiau, kaip 4 milijonai gyventojų, kurie skiriasi savo visuomenine būkle, kilme, darbu, skiriasi savo dorove, tikėjimu, papročiais, kalba ir t. t. Tikrai margas miestas. Iš vienos pusės čia pilna daug prabangos, daug puikių rūmų, milžiniškų fabrikų, garsių mokyklų ir muziejų. Iš kitos pusės — čia matome daug skurdo, pasileidimo ir vargo. Berlyne spindi Vokietijos didybė, bet kartu ten slepiasi ir jos mirties nuodai. Ir šitame Berlyne S. dirbo ištisus 11 metų (1918—29).

Pirmutinis jo rūpestis buvo organizuoti toliau studentus bei akademikus. Ir dar daugiau. Visokios rūšies gyvenimo palaužti inteligentai ir neinteligentai rasdavo pas jį pagalbos. Taigi, iš vienos pusės Sonnenšeinas organizavo savo padėjėjų ir rėmėjų štabą, iš kitos — registravo ir priiminėjo visus pagalbos reikalingus. Socialinio Studentų Veikimo Sekretorijato Biure Sennenšeinas sėdėdavo nuo 9 val. ryto iki vėlyvo vakaro. Jo kartoteka su tūkstančiais adresų ir pastatų buvo labai pavyzdingai sutvarkyta (alfabetiškai, geografiškai ir t. t.) ir jam palengvino orientuotis jo skaitlingų klijentų reikaluose. Kasdien vidutiniškai ateidavo į šį biūrą apie 50 ir daugiau žmonių, kurių nė vienam S. neatsakydavo pagalbos. Jam nebuvo joks žmogus įkyrus: ar tai buvo studentas, ar kadaise buvęs karininkas, ar persiskyrus su vyru moteris. *Reikia padėti žmonėms, kurie patys nesugeba kovoti su gyvenimu, kuriuos gyvenimas palaužė, — tai buvo vienintėlis S. dėsnis. Nereikia daug klausinėti — kaip, kodėl įvyko toji ir kitoji nelaimė! Jokių ilgų svarstymų! Visų pirma — pagelbėti!*

DARBAS ŽMONĖSE

Bet tai dar neviskas. S. įkūrė dar visą eilę įstaigų (reikia pastebėti, kad S. iš viso mėgo ką nors įkurti — organizaciją, draugiją, įstaigą ar pan. Tai buvo jau jo manija), kurios suvaidino jaunimo ir darbininkų auklėjime didelį vaidmenį. Štai jo įkurtos organizacijos bei įstaigos: skaitykla Akademikams, Kat. Liaudies Universitetas, Vandens Sporto Sąjungą, įsteigta pagal Katalikų kultūros planą, Istorikų Są-

junga, Katalikų Menininkų Ratelis, Darbo Biuras ir visa eilė kitų. Be to, nebuvo beveik nė vienos katalikiškos organizacijos, kurioje jis nebūtų veikęs, nė vieno katalikų laikraščio, kuriame jis nebūtų bendradarbiavęs. Ilgą laiką jis redagavo katalikų laikraštį „Kirchenblatt“, išleido įvairiausių brošiūrų socialiniais ir kultūriniais klausimais ir t. t.

Socialinei gerovei kelti S. pavartojo visas galimas priemones. Jis buvo šioje srityje tiesiog nepermaldaujamas, labai landus ir atkaklus. Jis puikiai sugebėjo gauti pinigų iš turtingųjų, kurie šiaip savo turtą, kaip šventenybę saugo arba išleidžia niekams. Jo ypač bijojo jau pagyvenusios neištekėjusios panelės, apie kurias buvo kalbama, kad jos turi pinigų. S. puikiai suuosdavo, kur jis gali ką nors laimėti ir tuojau prisistatydavo. Charakteringas Sonnenšeinui šitoks įvykis. Kartą vienas darbininkas pavogė įstaigoje, kuroje dirbo, 350 markių. Jam gręsė teismas ir kalėjimas. Tačiau dar laiku suspėta pranešti apie tai Sonnenšeinui. Šis tuojau skambina (vidurnaktį) vienam pasiturinčiam ponui ir, paaiškinęs jam visą reikalą, prašo 350 markių. — Neturiu, sako ponas. — Nesvarbu — atsako Sonnenšeinas. Tamsta turi pasitikėjimą, gali tuojau pasiskolinti! Ir iš tikrųjų, S. „iškaulyja“ tas 350 markių, įneša jas į fabriko kasą, iš kurio buvo pavogta, ir anas darbininkas buvo apsaugotas nuo gėdos ir nedarbo.

Šitokie pavyzdžiai kalba patys savaime. Čia nebėra ko aiškinti.

KŪRYBINIS DARBAS

Tačiau S. neapsiribojo vien tik socialiniu veikimu. Jis buvo taip pat garsus kalbėtojas, moderniškas rašytojas. Kaip kalbėtojas S. buvo garsus visoje Vokietijoje. Tam turėjo jis jau įgimtų gabumų. Turėjo skambų balsą, energingą, hipnotizuojantį žvilgsnį, judrius, inteligentingus veido bruožus. Dėl to jis buvo visur mielai laukiamas ir pageidaujamas. Sonnenšeinas paprastai beveik nesiruošdavo jokiai prakalbai — daugiausia 15 min. O kai kalbėdavo, tai sakiniai plaukte plaukė, žodžiai muštė mušė į klausytojų protą. Jis puikiai nusivokė moderniojo žmogaus psichologijoje, dėl to ir kalbėdamas ar rašydamas jis pavartodavo tokius žodžius, tokias frazes, kurios momentaliai visus užimponuodavo. Ypačiai buvo puikus stilistas. Jis nevartojo kilometrinių sakinių, kaip vokiečiai paprastai daro, bet trumpais aforistiškais posakiais, pilnais sąmojaus ir išgyvenimo jis žavėdavo ne tik minias, bet ir plačius inteligentų sluogsnius. Iš viso reikia pasakyti, kad S. santykiavo lygiai taip lengvai su įvairiais direktoriais ir ministeriais, kaip ir su paprastais darbininkais.

Iš S. plunksnos darbų žymiausi yra jo „Užrašai“ („Notizen“), kurių išėjo 10 tomų. Užrašai pavadinti: „Didmiesčio stebėjimai“ (Grostadtbetrachtungen). Nors tai yra ir užrašai, bet savo minčių gilumu ir stiliaus dailumu bei naujumu praneša daugelį „klasiškų“ veikalų. „Užrašų“ stilius yra pilna prasme didmiesčio stilius. Sonnenšeinas yra moderniškas per excellence. Jo stilius yra gyvas, dinamiškas, lakoniškas. Taip, kaip telegrama. Arba aforizmas. Nes didmiesčio žmogus neturi laiko nagrinėti ilgų perijodų. Jis nori ryškumo ir trumpos formos. Taigi, čia ir yra S. pasisekimo paslaptis, kad jis religinę tiesą, Kristaus religiją aprengė XX-jo amžiaus rūbu ir taip parodė žmonėms jos išvidinį grožį.

Tačiau toji S. pasisekimo paslaptis glūdi dar giliau. Jis parodė gyvu pavyzdžiu, koks turi būti katalikas. Religija buvo S. ne išviršinės, blizgančios, konservatyviškai — biurokratiškos formos, bet pilnutinis gyvnimas ir Kristaus evangelijos įgyvendinimas.

Nuolat judąs, nuolat užimtas, neturįs laiko nei pasilsėti, nei išsimiegoti. Sonnenšeinas buvo savo laiko spiritus movens visam Berlyne, Vokietijoje ir dar toliau. Iš vienos pusės jis plūsta ir keikia pūvančią XX amžiaus civilizaciją, bet iš kitos pusės patenkintas laimėjimais.

Bet viskas turi savo galą. Ir šis ugnies žmogus išdegė pagaliau. Nors daktarai visą laiką patarė jam gydytis, pasilsėti, jis sakėsi tačiau neturįs tam laiko. Laiko teatrado tik tada, kai 1929 m. vasario 20 d. užmigo amžinam poilsiui.

Kai S. lydėjo, visas Berlynas buvo lyg apmiręs. Paskui jo karstą ėjo darbininkai ir direktoriai, paprasti valdininkai ir ministeriai, profesoriai ir studentai, seniai, vaikai ir moterys. Visi žinojo, kas mirė, visi žinojo, ko jie neteko. Net ir komunistai buvo liūdnai susimąstę.

Sonnenšeino dvasinį palikimą skaitome jo paties raštuose: Šie laikai reikalauja iš mūsų atlikti meilės pareigą! Ilgi apologetiniai pamokslai šiandien neturi prasmės. Paskaitos iš pasaulinės ir Bažnyčios istorijos yra panašūs kiniečių vaidinimui. Su jomis nepadengsim stalo, neužtręšim sodo, neišgydysim sergančių ir alkanų. *Paskaitos ir apologetika — yra popieris!* Šių dienų žmonės supranta tik tą meilę, kurią jie patys realiai išgyvena, kuri juos sušelpia ir pakelia. Tokiai meilei, kuri kyla iš pačių krikščionybės gelmių ir kuri pasireiškia konkrečiais darbais tos krikščionybės atstovuose, niekas negalės pasipriešinti".

Balys Laukaitis

A. a. KLIER. BRONISLAVAS BALTRUŠAITIS

Ir ši gražioji vasara ne visiems buvo miela, džiaugsminga. Gal niekas iš jūs negirdėjo, kai rugpjūčio 12 d. tolimuos Nemakščiuos sugaudė graudžiai vienišas varpas. Mirė Bronislavas Baltrušaitis, Kauno Kun. Sem. V-tojo kurso studentas, — nuskambėjo liūdnoji žinia varpo garsais ir verksmingais atodūsiais.

Su vėliavom, vainikais, raitelių sargyba palydėjo pavasarininkai, vainiką nešė ir ateitininkai, palydėjo visa parapija, atsisveikino žodžiais nuoširdžiais, malda lūpose, ašarom akyse.

Bet mes sustokime dar kartą prie šio naujai supilto smėlio kapo ir prisiminkime čia gulintį jaunąjį idealistą.

Tik 1913 m. šioj parapijoj Guikalių kaime saulę išvydo. Čia augo ūkininkų šeimoje toks gyvas, linksmas, čia žengė pirmuosius gyvenimo ir mokslo žingsnius. Tris gimnazijos klases išėjo Eržvilko vidurinėj m. Miršta tėvelis — pirmasis skaudus smūgis. Bet mokslo nenutraukia. Persikelia Raseinių V. gimnazijon. Nuo pirmųjų klasių pamilsta „Visa atnaujinti Kristuje" idėją, o Raseiniuos dirba ir kovoja už ją su visa jaunatvės energija ir entuziazmu. Čia platina „Ateitį", „A. Spindulius", „Židinį", neša glėbiais katalikiškąją spaudą ir ja užtvindo gimnaziją. At-kų kuopa išsirenka vadu. Neapsirinka. Savo rūpesčiu tuojau įtaiso ir pašventina kuopos vėliavą. Surenka jaunųjų būrius. Už tai turi daug iškęsti... VIII kl. baigia Kražių „Žibury"

Dar ryžosi jis tapti Kristaus apaštalu, dar troško atnaujinti Kristuje Lietuvą, pagaliau ligoj tik troško — nors vienas šv. mišias atlaikyti, tačiau... vos keletą laiptų paženges suklupo prie Kristaus altoriaus, suklupo palaužtas kovos, darbo ir sunkios ligos.

Ilsėkis ramybėje. Jau užbaigta Tavo kova. Jau neblaškys Tavęs rūsčios gyvenimo dienos. Tu kovą laimėjai. Tu pasiekei tą Meilės Kristų, į kurį visą gyvenimą veržės širdis. Neužmiršim Tavęs, jaunasis kovotojau, Tu visad mums pavyzdžiu būsi.

P. Butkus

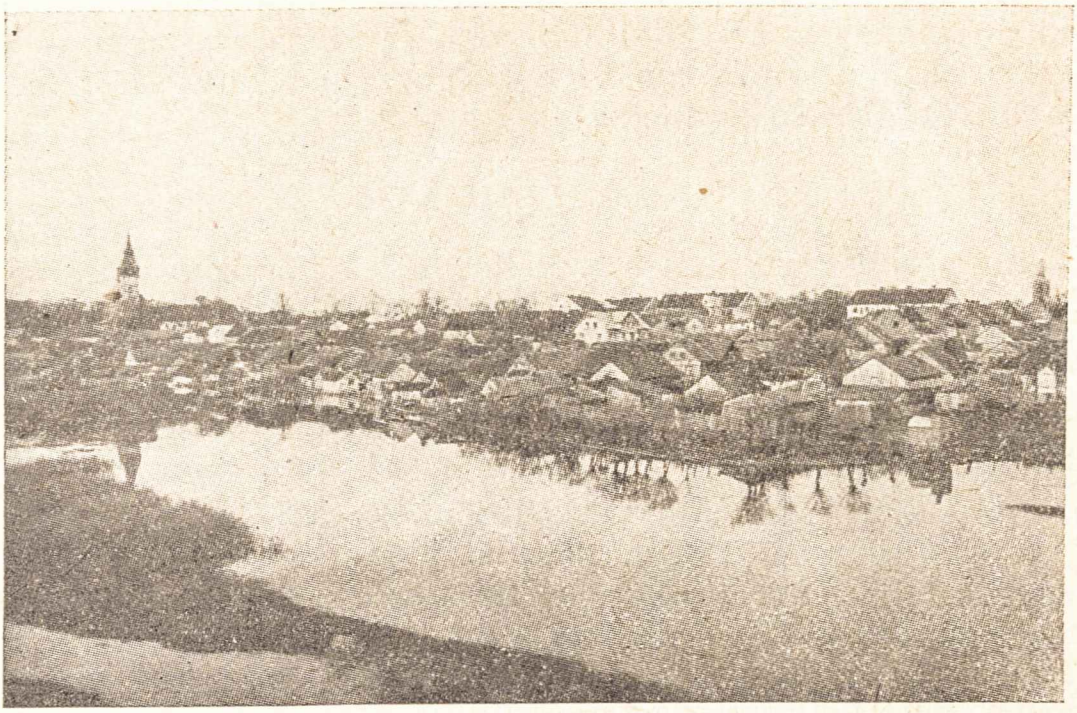

KRETINGA

KUN. ALF. LIPNICKAS

PRANCŪZIJOS JAUNUOMENĖS VEIKLA

Jaunuomenė, ypač toji jos dalis, kuri turi laimės kilti aukštyn užburtais mokslo šventovės laiptais, nepaprastai daug gyvumo rodo ne tik Lietuvoje, bet ir visame plačiajame pasauly. Važinėjant po Jungtines Amerikos Valstybes, Kanadą, Angliją, Airiją, Škotiją, Olandiją, Belgiją, Vokietiją, Prancūziją, — visur teko daugiau ar mažiau matyti jos veiklos ir išgirsti įvairių gražių apie ją pasakojimų. Manydamas, kad ir Lietuvos moksleiviams bus įdomu ką išgirsti apie jų vienminčių veiklą svetur imuosi plunksnos. Kadangi dabartiniu metu man artimiausia yra Prancūzijos jaunuomonė, tai apie ją šį kartą ir paduodu betkaip suklostytą pluokštelį žinių.

JŲ BUVO ŠEŠI

1886 m. vieną kovo mėn. rytą 6 Paryžiaus jaunuoliai susikaupę išklausė mišių ir priėmė komuniją. Jie pasirengę buvo dideliam darbui: suorganizuoti po Kristaus vėliava Prancūzijos jaunuomenę, uždegti ją karšta idealų meile ir su jos pagalba įgyvendinti tautoje krikščionišką socialę santvarką. Tą pačią dieną, susirinkę į vienų namų kambarį, didžiajam Prancūzijos vyrui Albertui de Mun padedant, po ilgų svarstymų ir planavimų įsteigė draugiją ir parinko jai vardą: „Association Catholique de la Jeunesse Française" — „Prancūzijos Katalikų Jaunimo Sąjunga", trumpai vadinamą A.C.J.F. (Asežijef). Čia pat išsirinko valdybą, suredagavo visiško paklusnumo ir atsidavimo Bažnyčiai ir Šv. Tėvui deklaraciją, parašė atsišaukimą į visus geros valios jaunuolius, sustatė programą ir statutą.

Įdomi smulkmena. Posėdžio kambaryje ant vieno stalo buvo žemė-

lapis ir mėlynas paišelis. Bendromis jėgomis padalijo visą Prancūziją į 7 dalis, kurių vienas paėmė dvi (Paryžių ir vieną provincijos apylinkę), o visas kitas pasidalijo visi po vieną. Nors jų tebuvo šeši, bet, žūtbūt, atnaujinta turi būti visa Prancūzija!

15.000 UŽMUŠTŲ

Nors tuo laiku revoliucijos sukeltas prieš katalikus kerštas siautėjo po visą Prancūziją, nors įvairiausi įstatymai diena iš dienos vis labiau ir labiau siaurino katalikų laisves, bet 6 jaunuolių užsidegimas pralaužė ledus ir subūrė tūkstančius įvairiausio rango jaunuolių. 1914 m., didžiojo karo išvakarėse, A.C.J.F. jau turėjo 3.000 kuopų su daugiau kaip 150.000 jaunuolių, 16—30 m. amžiaus.

Bet karas, užėjęs baisus 1914—1918 m. karas, kuris prancūzams kaštavo apie $1^1/_2$ milijono gyvybių, skaudžiai palietė ir A.C.J.F., kaipo grynai vyrišką organizaciją. Daugumas jos narių paimti buvo į kariuomenę ir turėjo išeiti į frontą savo tėvynės ginti, 15.000 mūšių laukuose kritusių ir didelis skaičius sužeistų dar, palyginti, jaunos organizacijos narių buvo didelė žaizda visai katalikiškai tautai.

VIENAME KAMIENE 5 ATŽALOS

Karo debesims praūžus, A.C.J.F. vėl surankiojo gyvuosius savo narius, surado naujų ir 1921 m. bal. mėnesį Paryžiuje sušaukė pirmutinį pokarinį kongresą. Pasirodo, kad tuo laiku gyvų kuopų susirado net 2.300!

Kelių tolimesniųjų metų laikotarpy sąjunga pasistengė kuo daugiau įsąmoninti savo narius. Čia daug padėjo ir ta kova, kurią turėjo ji vesti su socialistais, bandžiusiais valdžios pagalba atnaujinti savo įprastą kovą prieš tikėjimą ir Bažnyčią. (Tiesa, daugiausia reikšmės čia turėjo generolo Castelnau 1924 m. įkurtoji „La Federation racionale Catholique", iš karto suorganizavusi daugiau kaip milijoną vyrų, pasiryžusių ištikimai stovėti Bažnyčios sargyboje).

Pagaliau sąjungoje vis labiau ir labiau brendo mintis visą savo veikimą labiau sumoderninti, persiorganizuojant į profesinius vienetus, kas jau iš dalies buvo padaryta Belgijos katalikų jaunimo. Ir štai, pradedant 1927 m., iš A.C.J.F. sąjungos kamieno viena po kitos išauga naujos šakos, kurių dabar yra 5: darbininkų, ūkininkaičių, mokslus einančio jaunimo, laisvų profesijų ir jūrininkų. Oficialus jų pavadinimas ir kuopų skaičius taip atrodo:

1. Jeunesse Ouvrière Chrétienne (J.O.C. — žosistai)		620 k.
2. Jeunesse Agricole Catholique (J.A.C. — žasistai)		880 k.
3. Jeunesse Étudiante Chrétienne (J.E.C. — žėsistai)		240 k.
4. Jeunesse Independante Catholique (J.I.C. — žisistai)		73 k.
5. Jeunesse Maritime Chrétienne (J.M.C.)	apie	60 k.

Visos čia suminėtos 5 šakos veikia kiekviena savistoviai, bet visos kartu sudaro vieną tą pačią „Prancūzijos Katalikų Jaunimo Sąjungą" (J.A.C.F.), laikosi labai tampraus solidarumo ir yra narys Prancūzijos Katalikų Veikimo (L'Action Catholique Française). Visoje penkialypėje sąjungoje dabar yra apie 200.000 narių.

ŽESISTŲ RŪMAS

Nors visos penkios A.C.J.F. šakos labai gražiai veikia ir vertos būtų platesnės apžvalgos, bet, atsižvelgdamas į tai, kam šis straipsnis skiriamas, apsistoju tik prie vienos, būtent, žesistų.

Prancūzijos mokslus einančioji jaunuomenė jau nuo 1886 m. gana aktyviai dalyvauja katalikiškame organizuotame darbe, bet į savo atskirą sąjungą susiorganizavo tik 1930 m. Savaime suprantama, kad per trumpą 6 metų laikotarpį stebuklų ji dar negalėjo padaryti, bet, vis dėlto, jau ir dabar galima pasidžiaugti jos laimėjimais ypač susiorganizavimo srity.

Visas žesistų organizacijos rūmas dabar sudarytas yra iš 4 sparnų — sąjungų:

1. *Universitetinė jaunuomenė.* Į ją įeina visų Prancūzijos universitetų ir aukštųjų mokyklų (Politechnikumo, Ecole de Mines, Ecole Centrale ir k) studentai.

2. *Aukštesniųjų mokyklų jaunuomenė.* Į šią sąjungą įeina visų licejų ir kolegijų mokiniai. Aiškumo dėliai tenka priminti, kad šios mokyklos yra beveik tas pats, kas mūsų klasinės gimnazijos. Jas baigę mokiniai, norėdami gauti diplomą, turi vykti į universitetus laikyti specialių egzaminų. Šios visos mokyklos yra valdiškos.

3. *Pradinių aukštesniųjų mokyklų (Enseignement Primaire Supérieur) jaunuomenė.* Tai mokiniai specialių mokyklų, kurios savo keliu vėl dalijasi į tris grupes:

a) Atskirai veikiančios aukštesniosios mokyklos su 7 metų mokslo kursu, kurias baigę daugumas gauna pradžios mokyklos mokytojo arba šiaip kokio valdininko vietą, atsižvelgiant į tai, kokią sekciją mokykloje buvo paėmęs.

b) Prie pradžios mokyklų prijungtos papildomosios mokyklos su 3 metų mokslo kursu, kurias baigę gali laikyti konkursinius egzaminus stoti į mokytojų seminariją ar į kurią kitą specialią mokyklą.

c) Įvairios profesinės mokyklos, kaip: komercijos, laikrodininkystės, žemdirbystės, audimo ir k. Šiose paskutiniose visų trijų rūšių mokyklose vien berniukų 13—19 m. amžiaus yra apie 150.000.

4. *Laisvų mokyklų, vedamų pačių katalikų, jaunuomenė.* Tai mokiniai įvairaus tipo aukštesniųjų ir specialių mokyklų, daugiausia vedamų katalikų vienuolių. Ši sąjunga atskirai veikia tik todėl, kad čia organizacinio darbo sąlygos visai skirtingos nuo visų kitų valdiškų mokyklų.

Pradžios mokyklose galvojama ateityje įsteigti prežesistus, bet šioje srityje ligi šiol dar nėra nieko padaryta.

LAISVĖ IR UŽSIDEGIMAS

Prancūzija jau nuo seno pagarsėjusi yra laicistinėmis — bedieviškomis mokyklomis, rūpestingai palaikomomis valdžios, tai kokios čia veikimo sąlygos katalikiškai mokslus einančiai jaunuomenei, šiuo atveju, žesistams?

Trumpai atsakyti galima taip: principe — pilna sąžinės ir veikimo laisvė, praktikoje — visko pasitaiko, ypač kai kuriuose mokyklų laipsniuose. Universitetuose, aukštosiose mokslo įstaigose ir visose katalikų privatinėse mokyklose vyriausybė nesikiša, ir veikimo sąlygos žesistams labai palankios. Licejuose jau kiek blogiau, bet čia visą situaciją pataiso kape-

lionai, kurie vyriausybės yra pripažįstami, apmokami ir turi pilną laisvę su katalikais moksleiviais veikti taip, kaip nori. Blogiausioje situacijoje yra pradinių aukštesniųjų mokyklų mokiniai, kadangi didelė jų dalis gyvena bendrabučiuose ir neturi kapeliono. Čia mokytojai, būdami dažnai sulaisvamanėję, kai kur smarkiai terorizuoja žesistus: kimba prie ženklelio nešiojimo, pyksta už priklausymą katalikiškajai organizacijai, uždraudžia platinti laikraščius ir p.

Jei klaustų, kuri žesistų šaka geriausiai veikia, nedvejodamas atsakyčiau: paskutinieji. Nors jie gyvena kiek blogesnėse sąlygose ir dažnai turi įvairių nemalonumų, bet tiek parodo energijos ir pasišventimo, kad net stebėtis tenka. Matyti, kad sunkumai ir kovos visados grūdina žmones ir sužadina juose dar daugiau idealizmo!

ŽESISTŲ VEIKLA

Visas žesistų judėjimas vyksta kuopose, kurios veikia arba pačiose mokyklose, arba prie parapijų, žiūrint, kur kokios yra sąlygos.

Veikimo tikslas yra labai panašus į mūsiškių ateitininkų: atnaujinti save ir po to atnaujinti Kristuje visą savo aplinkumą, pradedant mokykla.

Priemonės gana įvairios:

Spauda. Bene didžiausis dėmesys kreipiamas į savo laikraščius, kuriuos patys žesistai nuoširdžiai skaito, studijuoja ir kurį platina su didžiausiu patarnavimu kitų moksleivių tarpe. Laikraščių pavadinimai yra tokie: „Chantiers" (studentams), „L'Appel" (aukštesniųjų mokyklų mokiniams), „Jeunes Equipes" (pradinių aukš. mokyklų mokiniams) ir „Messages" (visų grupių vadams).

Susirinkimai. Į juos taip pat didelio dėmesio kreipiama, ir stengiamasi, kad patys nariai visą programą išpildytų. Pažymėtina, kad čia daromi yra ne tik susirinkimai visiems kuopos nariams, bet taip pat veiklesniesiems nariams, pasiėmusiems kuopoje vienokias ar kitokias pareigas. Kartais į susirinkimus kviečiami yra ir žesistams prijaučiantieji asmenys.

Pramogos, ekskursijos, stovyklos. Kur tiktai gali ir turi progos, stengiasi išvystyti visas savo menines pajėgas. Bet ypač mėgiamos ekskursijos ir vasaros stovyklos. Praeitais metais buvo suruošta 15 stovyklų, kuriose dalyvavo per 300 iš įvairių kuopų atstovų. Šią vasarą numatyta įvairiose Prancūzijos vietose toks pat stovyklų skaičius. Jos tęsiasi tik 3—6 dienas, bet naudos duoda gana daug, kadangi labai planingai pravedamos: kasdieną mišios, meditacijėlė, trumpa programėlė iš organizacijos srities, sportas ir k.

Ligonių lankymas, dalyvavimas įvairiose religinėse ir labdaringose rinkliavose, tarpusavis susirašinėjimas — labai praktikuojamas visų laipsnių žesistų.

*

Šiame straipsnely buvo paliestas vien tik vyriškosios moksleivijos veikimas ir tai kiek jis pasireiškia per A.C.J.F. pradedant 1886 ir baigiant 1936 m., t. y. lygiai 50 m. laikotarpy. Mergaičių žesisčių veikimas taip pat yra gražiai išbujojęs ir gal net stipresnis už vyrų. Be to, dar yra nemažai kitų katalikoškosios moksleivijos grupių, kurios neįeina į žesistų veikimą, bet katalikų Bažnyčiai labai didelę pagalbą teikia ir ateičiai daug vilčių žada.

Prancūzijos katalikiškoji moksleivija gyva, sąmoninga, energinga ir sparčiais žingsniais eina į ateitį!

Lille, 1936. V. 15.

KUN. A. GRAUSLYS

MES TROKŠTAM DIEVO

Žmogus dvejopai pasaulio įvertinamas. Vieni sako, kad jis esąs tik smėlio grūdelis pasaulio visumoje, kurį sutrins geležiniai gamtos dėsniai. Kiti gi sako, kad žmogus tai aukšta šviesos būtybė. Tikrumoj gi, tiesa yra vidury — žmogus tai mišinys didybės ir menkumo. Žmoguje yra menkumo. Tai jaučia kiekvienas, kas tik stebi save. Kažkas yra pasakęs: „Nežinau, kaip atrodo nedorėlio širdis, bet žinau doro žmogaus širdį: ji yra baisi". Net ir teisingasis žmogus septynius sykius į dieną puola, kaip sako Šv. Raštas. Bet, iš antros pusės, mes turime pažinti ir žmogaus didybę, kurią šiandien taip nori paneigti pasaulis. Žmogaus didybė matuojama jo troškimais ir siekiais. Kad pažintume mūsų didybę, išmatuokime mūsų sielos galias ir pastebėkime, kaip jos visos ar tai sąmoningai — dorame žmoguje, ar nesąmoningai — nedorame, veržiasi prie viršžemiškų idealų, trokšta amžinybės.

1 . Mūsų valia trokšta amžinybės! Visi žinome, kad mirsime. Žinome tai gerai, o tačiau svajojame apie amžinybę. „Non totus moriar" — (ne visas mirsiu) — jau senovė kartojo. Mūsų siela, mūsų vidus protestuoja prieš mirtį, ji nori gyventi. Atsimenu vieną girdėtą pasikalbėjimą tarp motinos, matyt, netikinčios ir josios mažos dukrelės. „Kas bus po mirties" — užklausė ji motinos. „Nieko" — atsakė toji. „Nieko?!" — pakartojo skausmingu balsu dukrelė. O, kad jūs būtumėt girdėję, kad būtumėt pajautę to skausmingo žodžio liūdesį! Tai skausmas mažytės besiilginčios amžinybės! Baisi yra kiekvienam amžina mirtis, visiško išnykimo mintis. Mes jaučiame, kaip mūsų jėgas, mūsų troškimus ir visą veiklumą ji paraližuoja. Su neapsakomu tragizmu piešia Tolstojus „Išpažintyje" savo visiško išnykimo mintimis apimtos sielos būklę. Gyvenimas jam nustoja visai prasmės, jisai nenori jau nieko veikti, jam vis dažniau ateina nusižudymo mintys ir t.t. Tai būklė sielos besiilginčios amžinybės!

Pažvelkite į Herostratą, deginantį garsią deivės šventyklą, pažvelkite į didingas Aigipto piramides, pažvelkite nors į jaunuolį, kurs išpiausto savo inicijalus medžiuose ir t.t. Ar tai vis nėra noras kuoilgiausiai pasilikti žmonių atminty, ar tai nėra paslėptas, nesąmoningas amžinybės ilgesys?!

Bet kas labiau stebėtina, kad net ir tie, kurie paprastai neigė tą amžinybę, prablaivėjimo momentais taip aistringai jos troško. Nietsche, tas, kurs kovojo prieš nemarumo „prietarą", tačiau yra parašęs eilėraštį „Vidunakty", kurs yra pilnas ilgesio amžinybės. „Tačiau kiekvienas džiaugsmas nori amžinybės, nori gilios, gilios amžinybės" — tai paskutinieji to eilėraščio žodžiai. Netikintis ir cinikas Alfredas Musset rašo pilną nusiminimo giesmę: „Amžinybė mane kankina . . .".

Ypatingu būdu tačiau tas amžinybės ilgesys pasireiškia besiekiant doro gyvenimo. Ką reiškia tas vidujinis džiaugsmas padarius gerą, tas didelis skausmas, išsiveržiąs karčiomis ašaromis, padarius blogą, jei ne amžinybės ilgesį?! Taip, tai vis amžinybės ilgesys.

2'. Mūsų protas trokšta amžinybės. Žmogus trokšta tiesos. Net vaikas nuolat klausia „kodėl?", vargindamas vyresniuosius. Ir šitas tiesos pažinimo ilgesys, badas, yra taip didelis, kad žmonės atsidavę tiesos ieško-

jimui, mokslui nekartą užmiršta savo kasdienius reikalus, tampa mokslo kankiniais. Šitas tiesos ilgesys ir ieškojimas įgyja net tam tikro religinio atspalvio ir kartais net mokslas kaikam tampa lyg nauja religija. Neveltui tad senieji mokslininkai buvo draug ir kunigai! Žmogus nepasitenkina tik pažintos tiesos dalim, jis vis labiau ir labiau trokšta, jis negali pakęsti kokių nors ribų. Argi čia nėra ilgesys amžinybės?! Taip, kiekvienas žmogus, net ir mažas vaikas klausdamas „kodėl", nešioja savo prote ir ištaria savo lūpomis amžinybės troškimą.

3. Žmogaus širdis ilgisi amžinybės. Žmogaus širdis trokšta laimės, bet viskas, ką tik jis gauna žemėje gimdo persisotinimą. Ir kiekvienas, patenkinęs savo geidulį nusivylęs ir nuliūdęs, klausia save: „Ar tik tiek tos laimės? " Ir gimsta iš čia pesimizmas, ir atsiranda vis naujos įstaigos, priemonės ir receptai laimei gaminti... Tačiau ir jos nepatenkina ir kaikas žudosi, nerasdamas laimės... Kas yra tas nusivylimas žemės laime, tas pesimizmas, tie nusižudymai, jei ne atvirkščioji amžinybės ilgesio pusė?!

Vaizduotė, kuri sukūrė meną, kas yra, jei ne jėga, kuri stengiasi pakelti mus iš paprasto ir pilko kasdienumo į viršžemiškas sritis?! „Grožis tai Neribotojo atspindys... Jis yra pasiilgtasis Dievas — taip sako Kantas. Taip ir mes turime su Kantu, bent kiek jį pataisydami, pasakyti: grožis yra pasiilgtojo Dievo šešėlis. Kas sutraukia žmones į teatrus, koncertus, meno muziejus?! Ar tai paprastas pasilinksminimo, pramogos noras?! Yra tai noras, bent keliom valandom peržengti pabaigiamumo ribas, bent dvasia atitolti nuo kasdienio pasaulio, yra tai paslėptas amžinybės ilgesys. Net ir visai ištvirkę žmonės negali numarinti savyje amžinybės ilgesio, nes ir žemiausis pasauliu naudojimasis yra tik narkotikas, kurio pagalba mes norime bent valandėlei atitolti nuo kasdienumo. Dar daugiau, tokie žmonės, labiau negu kiti, ilgisi amžinybės. Žiūrėkite į atsivertusį šv. Augustiną. Jo vienintelis skausmas, tai „pervėlai Tave pamylėjau, o grožybė amžina, per vėlai Tave pamylėjau" (šv. Augustinas).

Žiūrėkite, kaip įsimylėję žmonės vienas kitą idealizuoja, temato vienas kitame tik gražiausias ypatybes. Ar ir čia nėra beribio grožio siekimo atspindys?!

Kodėl beklausydami genijų kūrinių, žiūrėdami į jų sukurtus paveikslus, stebėdami didingą gamtos grožį, jaučiamės lyg perblokšti, tyli melancholija apsupa mus? Tai ilgesys amžinybės.

Niekas to ilgesio nepajėgs užslopinti, nes jis turi pagrindą žmogaus prigimtyje. Ir jeigu to ilgesio patenkinimo žmogus nesuras religijoje, jis ieškos jo įvairiame okultizme, spiritizme, ar teosofijoje, jis pasireikš marksizme, leninizme ar kurioje kitoje „religijoje". Uždaryk jam duris, jis veršis pro langus!

Tad mes amžinai trokšime Dievo, amžinai Jo iš mūsų širdies niekas neišraus, visuomet bus su giliu atjautimu žmonijai suprantami šv. Augustino žodžiai: „Sutvėrei mus Dieve sau ir nerami mūsų širdis, kol neatsilsės Tavyje".

„ATEITIES" 10 NR.

medžiagą siųsti iki X. 9 d. 7-8 nr. vėliau, negu buvo žadėta, gimnazijas pasiekė todėl, kad platintojai pačiomis pirmosiomis dienomis nesuskubo atsiųsti prenumeratų skaičiaus. Dėl to ir 9 nr. kiek suvėlavo — vėliau gavę 7-8 nr., vėliau raštus atsiuntė.

PROF. F. KEMĖŠIS

IŠ KOOPERACIJOS ISTORIJOS

1. ROČDELIO DĖSNIAI IR TAISYKLĖS

Kooperatinė demokratija, nors ir labai išpalengva, tačiau įsigali pasaulyje. Amžių bėgyje ji grūmėsi su įvairiomis kliūtimis, nugalėdama jas viena po kitos. Mašinų gadynė paskubino kapitalų koncentraciją atskirų turtuolių rankose ir sudarė stiprią grupę ekonominių galiūnų, kurie ėmė tvarkyti ekonominius santykius pagal savo reikalus ir nuožiūrą. Tai sudarė naują kliūtį kooperatinei demokratijai įsigalėti.

1844 m. Ročdelio miesto audėjai darbininkai suformulavo metodą, kurio laikantis bus galima nugalėti to didžiojo koncentruoto kapitalo kliūtį. Tai taip vadinami Ročdelio dėsniai ir taisyklės. Tiesa, dar ir prieš Ročdelininkus buvo daug mėginimų sukurti kooperatines krautuves ar kitas įmones. Jos baigdavosi nepasisekimais dėl to, kad buvo padaroma tų ar kitų pagrindinių klaidų. Ročdelininkai pirmieji apčiuopė tikrąjį tvirtąjį pagrindą kooperacijai klestėti.

Tiesa, Ročdelio pijonieriai tikrenybėje neišrado nieko nauja.

Jie tik nusitvėrė Amžinųjų tiesų, įdiegtų paties Kūrėjo žmonių širdysna, vėliau apreikštų Šv. Rašte ir sudariusių pagrindą Kristaus socialinei doktrinai.

Tas tiesas jie pritaikė ekonominiams santykiams. Tos tiesos — tai visų žmonių brolybė ir pagrindinė lygybė iš atžvilgio į Sutvėrėją, į jų savitarpės teises ir pareigas; žmogaus aukštoji vertybė; jo atsakomybė prieš Dangaus Tėvą ir prieš žmones-brolius, ir, pagaliau, darbo prievolė ir teisės.

Pagal tąsias amžinas tiesas Ročdelio 28 audėjai ir formulavo savo pagrindinius dėsnius, kurie turėjo būti taikomi visuose kooperatyvuose. Štai tie dėsniai:

1. Kiekvienas narys — visvien kokio didumo bus jo įnašai (pajai) turi tik vieną balsą.

Tasai dėsnis užtikrina žmonių lygias teises, ir deda pagrindus brolybei kooperatyvo gyvenime ir visuose ekonominiuose santykiuose. Dalinai jisai pabrėžia žmogaus dvasinę vertybę, nes paliuosuoja jį nuo kapitalo dominavimo. Ne kapitalas ir pajai balsuos ir spręs, bet gyvasai žmogus. Žmogaus aukštą vertę ir teises apgindamas, tasai dėsnis taip pat primena jo svarbias pareigas ir atsakomybę, nes su teisėmis visuomet eina ir pareigos teisingai ir kilniai tomis teisėmis naudotis, kad neįžeistų kitų žmonių teisių.

2. Įdėtas į bendrovę nario kapitalas (pajai) galės nešti tik nedidelį iš anksto nustatytą nuošimtį, kursai neturės būti didesnis, kaip tuo laiku priimtas legalus nuošimtis. Šisai dėsnis nustato tikrąjį kapitalo vaidmenį žmonių ekonomijoje. Kapitalas turi tarnauti žmogui, būti jo įrankiu, o ne atvirkščiai. Turi jam tarnauti kuo prieinamiausiai. Kooperacijos idealas visiškas nuošimčių panaikinimas, kapitalo tarnystė už dyką. Tik laikinai daromas kompromisas su nusistovėjusiais žmonių papročiais ir pažiūromis ir leidžiama už pajus mokėti nedidelis %. Vis dėlto, kooperacijos praktikoje pastebima procentų už pajų kapitalą mažinimo tendencija.

3. Susidaręs iš žmonių operacijų perviršis (narių sutaupos) bus paskirstytos tarpe narių pagal jų įpirkimo, ar kitokio aktingo pasidarbavimo laipsnį; tų sutaupų dalis narių nutarimu galės būti panaudota visuomenės reikalams.

Šisai dėsnis ypatingai yra svarbus. Jisai parodo, kaip įmonės pervir=šis (t. y. pelnas) turi būti tvarkomas ir paskirstomas. Tuo dėniu darbas atgauna paneigtas savo teises. Parazitizmas pasmerktas, darbo prievolė iškeliama ir parodoma, kaip vienatinis teisėtas pajamų šaltinis.

Šie trys pagrindiniai dėsniai tinka visoms kooperacijos rūšims, kaip vartotojų, taip ir gamintojų, ar kredito, apdraudos ir pan.

Tačiau Ročdelininkai be šių trijų dėsnių dar nustatė visą eilę taisyklių, tinkančių vien tik vartotojų bendrovėms. Kai kurios tačiau tų taisyklių tinka ir kai kurioms kitoms kooperacijos rūšims. Ir taip:

1. Laisvas narių išstojimas ir įstojimas. Ši taisyklė kai kurių koopera=cijos teoretikų laikoma lygios svarbos su anais trimis dėsniais ir norima net priskirti į pagrindinių dėsnių skaičių. Tačau gyvenimas kai kuriuos koope=ratyvus verčia tą dėsnį modifikuoti, ypač kai dėl laisvo narių išstojimo. Šiaip ar taip šiąja taisykle pabrėžiama faktas, jog kooperatyvas yra laisvas narių susibūrimas ir kad narius priimant neturi būti atsižiūrima į jų politi=nius įsitikinimus ir pasaulėžvalgos skirtumus. Nariais priimami visi tie, kurie apsiima pildyti bendrovės įstatus.

Neturi būti apribojamas bendrovės narių skaičius; priešingai, reikia stengtis kuo daugiau narių pritraukti.

2. *Apriboti skaičių pajų, vieno žmogaus turimų.* Tai svarbu dėl to, kad narių balsuose neįvyktų didelės nelygybės. Nors einant pirmuoju pagrindiniu dėsniu ir visų narių balsas lygus, tačiau tikrenybėje balsas įnešusio pinigus gali būti daug svaresnis už kitų narių balsą. Jisai gali bendrovei grasinti, kad atsiims savo pinigus ir išstos iš bendrovės, jeigu jo norai nebus pildomi. Tada bendrovė galėtų atsidurti sunkioje būklėje; ji turėtų arba taikintis prie to stambaus nario gal ir negudrių norų, arba, norėdama grąžinti jo įdėtus pinigus, likviduoti savo įmonę.

3. Nariams turi būti duota galimybės sumokėti pajus dalimis, arba su=daryti juos beperkant iš jų perkamų perviršių.

4. Pirkti ir pardavinėti už gatavus pinigus. Pirkti už gatavus pinigus svarbu dėl to, kad gautum geresnių sąlygų ir kad išliktum nepriklausomas nuo to ar kito didmenininko prekių pasirinkimo.

Pardavinėti už gatavus pinigus svarbu: a) narių auklėjimo atžvilgiu — nariai turi iš anksto apskaityti savo finansinius galimumus ir į juos derinti savo išlaidas. Gyvenimas kreditan turi demoralizuojančios įtakos; b) svar=bu ir krautuvei turėti pakankamai kapitalo apyvartoje, kaip svarbu orga=nizmui turėti pakankamai kraujo; tos krautuvės, kurios žlunga, susilaukia to dažniausia dėl teikto gausiai nariams kredito.

5. Pardavime laikytis rinkos kainų. Tai svarbu dėlto, kad krautuvė galėtų augti. Augimas galimas tik iš narių sutaupų, iš perviršių, bemo=kant jiems už prekes, — kiek tos sutaupos neatsiimamos visos, o laikomos prie krūvos apyvartai didinti. Be to, pardavinėjimas savo kainomis iš=šauktų aršią kovą privačiuose pirkliuose, kas kooperacijai būtų nepagei=daujama, nereikalinga ir net žalinga.

6. Raginti narius, kad metams pasibaigus, be didelio reikalo *neatsiimtų savo sutaupų,* o paliktų bendrovėje jos kapitalams ir apyvartai didinti; tos narių sutaupos tačiau nenustotų būti jų nuosavybė ir būtų arba pridedamos prie jų pajų arba laikomos įdėlių formoje, jeigu prie bendrovės būtų ban=kinis skyrius.

7. Nesigailėti triuso ir lėšų kooperatinei narių apšvietai. Tam tikslui

kasmet skirti tam tikrą nuošimtį nuo narių sutaupų. Tik apsišvietę ir susipratę kooperatininkai gali pamilti kooperacijos idėją ir būti jai ištikimi.

8. Turi būti vedama tinkama krautuvės atskaitomybė su gana dažnais raportais draugijos nariams apie jos padėtį. Nerečiau kaip sykį į metus (pageidaujama du syk į metus) turi būti pravesta nuodugni krautuvės revizija. Netvarka užrašuose ir atskaitomybėje pražudė daugelį krautuvių.

9. Vienytis kaip galima greičiau visoms krašto draugijoms į *bendrą tautinį centrą — į sąjungą*, gi tautiniams centrams į *Tarptautinę Kooperacijos Sąjungą*. Kooperatininkų galybė tik jų vienybėje. Toji tautinė ir tarptautinė vienybė kooperatininkams reikalinga nevien jų prekybos pasisekimui, bet ir platesniems moraliniams uždaviniams, kaip antai artimesniam žmonių ir tautų susipažinimui ir susidraugavimui, nudilinimui visų dirbtinų politinių ir ekonominių sienų, amžiais pristatytų, skiriančių žmogų nuo žmogaus ir tautą nuo tautos; pašalinimui didžiųjų žmonijos nelaimių ir vargų, kokiais yra militarizmas, imperijalizmas ir karai; suvedimui visų žmonių į visuotinę brolybę.

Pagal aukščiau išdėstytus dėsnius ir taisykles veikdami, kooperatyvai išaugino kapitalą, išdalydami nariams prekes ne pagal įpirkimo kainą, bet pagal rinkos parduodamą kainą. Tasai perviršis susirenka bendrovės kasoje ir yra sutvarkomas kitur kas trys mėnesiai, kitur kas pusę metų, bet jokiu būdu nerečiau, kaip kas metai. Atskyrus tam tikrą perviršio dalį nuošimčiams už pajus į atsargos kapitalą, švietimo, labdarybės, ar kitokiems visuomenės tikslams, liekantis perviršis, išskirstomas narių tarpe pagal įpirkimą.

Kapitalistinėse akcinėse bendrovėse tasai perviršis esti vadinamas pelnu ir atiduodamas nariams už jų akcijas, pagal tai, kiek kas tų akcijų yra įsigijęs. Kooperatyvai grąžina perviršį nariams pagal jų aktingą veiklą kooperatyve: vartotojų bendrovėje pagal įpirkimą, kooperatinėje pieninėje pagal pristatytą pieną, kredito kooperatyve pagal sumokėtus % už paskolas, darbo kooperatyve pagal įdėtą darbą ir panašiai.

Anglai narių sutaupytą ir jiems grąžinamą perviršį vadina dividendais, pasiskolinę tą terminą iš akcinių bendrovių. Tačiau kooperatininkai geriau padarytų, jeigu jie nevartotų terminų, paimtų iš kapitalistinės praktikos, k. a. pardavimas, pelnas, dividendai. Tie terminai neatitinka kooperacijos tikrovę.

Kooperatinė krautuvė ne parduoda, bet paskirsto prekes savo narių tarpe (labai nenormalu yra, jei kooperatinė krautuvė pardavinėja prekes ne nariams ir iš jų pelnosi; tai visai priešinga kooperacijos dvasiai; visiems perkantiems krautuvėj turi būti duota visų galimybių ir palengvinimų patapti bendrovės nariais).

Kooperatinė krautuvė nesipelno iš savo narių; ji tik surenka ir prižiūri narių sudėtas po truputį sutaupas, t. y. tą perviršį, kurį sudaro nariai, pasiimdami savo prekes rinkos kainomis.

Nariai ne dividendus gauna, pelnytus kažin kieno prakaitu, jie tik atsiima savo taupinius, arba palieka juos tolimesnei krautuvės apyvartai, bet neatsižadėdami savo nuosavybės teisės į juos.

Taigi ne pardavimas, o paskirstymas, atsiėmimas; ne pelnas, o perviršis; ne dividendai, o sutaupos.

Anglijoj daugelis narių iš tų sutaupų užsimoka už butus; daugelis

šeimų įgyja namus. Ir mūsų kai kurių ūkininkų kooperatinės sutaupos jau yra tokios žymios, kad jų pilnai užtenka visiems mokesčiams apmokėti.

Tačiau bendrovės ragina savo narius neatsiimti savo sutaupų be didelio reikalo, o palikti jas bendrovėje, kad galėtų augti kooperatinė krautuvė ar įmonė. Tos sutaupos duoda pradžią didžiuliems kooperatiniams bankams, įkuriamiems prie didmenų sąjungų.

Kooperatininkų taupmenos skiriasi nuo kitokių taupmenų. Kooperatininkai taupo ne atsisakydami nuo gyvenimo reikmenų, o tik juos imdami iš savo krautuvės ir juos vartodami. Žinomas yra vieno škoto pasakymas: „Aš ką tik įnešiau paskutinį mokestį už savo namus. Aš turiu 6 vaikus; jeigu būčiau turėjęs 12 vaikų, aš būčiau dviem metais anksčiau savo namus išmokėjęs".

Savo pagrindiniais dėsniais ir savo metodais kooperacija neša į ekonominius žmonių santykius didžiausių atmainų. Štai tos atmainos:

1. Kooperacija pakeičia pelno motyvą tarnavimo motyvu.
2. Ji daro negalimas didžiules pajamas iš rentos, nuošimčių ir dividendų.
3. Ji daro visus darbininkais.
4. Ji daro visus savininkais.
5. Ji auklėja taupumo jausmą ir atsakomybę, kuri eina drauge su nuosavybe.
6. Ji sutvarko žmones, kaip kaimynus, dirbančius išvien savo bendram labui.
7. Ji lavina žmones vesti pramones savo pačių naudai.
8. Į vietą varžytinių ir antagonizmų ji pastato savytarpę pagalbą.
9. Ji grąžina darbininkui senai jo prarastą žmogišką vertybę ir jo teises.

2. KOOPERACIJOS ETIKA

Kooperacija remiasi visiems žinomu dėsniu, kad žmonės vieni kitiems yra reikalingi. Dabartinėje varžytinių ir kovos už būvį sistemoje tasai reikalingumas reiškiasi dvejopu būdu: negatyviu ir pozityviu. Negatyvis būdas tai dviejų priešingų jėgų grūmimasis. Pirkliui reikalingas yra pirkėjas, fabrikantui darbininkas, prokurorui prasikaltėlis, kareiviui priešas. Tos dvi priešingos jėgos suvedinėja tarpusavius balansus, deda pastangų viena kitą nugalėti, pasiimti iš kito daugiau, negu duoti, ir, jeigu galima, tai ir sunaikinti.

Pozityvus tarpusavio santykių kelias — tai kooperacija. Mums vieniems kitų reikia ne tik dėl to, kad mums padėtų, bet ir dėl to, kad mes patys norime kitiems padėti ir kad tik tuomet mes pasieksime gyvenimo pilnybės. Be atjautimo kitų vargų ir reikalų, žmogui nešviečia kilnesni idealai. Ir ne tik pavieniai žmonės yra vieni kitiems reikalingi, bet ir ištisos žmonių kartos viena kitos jėgomis susišelpia. Mes esame gavę senesnių, buvusių prieš mus kartų palikimą; tiems, kurie ateis po mūsų, mes turėsime perduoti gal dar daugiau, negu mes patys esame gavę.

Tiesa, ieškojimas ramybės, tai didysis žmogaus troškimas, čia ant žemės pilnybėje net ir nepasiekiamas. Tačiau jau vien tai, kad žmogus negali valgyti duonos kąsnio, kol mato kitą badaujantį, ir negali neatjausti, matydamas kitą neteisingai persekiojamą, jau tie faktai įrodo reikalą žmonėms kooperuoti.

Militarizmo šalininkai tikrina, kad žmonių kova vienų prieš kitus tai pilnai natūralus ir žmonijai naudingas reiškinys, kad kariaudamas žmo-

gus tenkina savo įgimtąjį palinkimą, kad žmogus palypėjo taip aukštai civilizacijoje tik dėl to, kad kovojo, kad lipo viršun kitų nugaromis ir sprandais; silpnieji, girdi, žuvo, stiprieji išliko. Tiems savo tvirtinimams jie ieško įrodymų evoliucijos istorijoje.

Tačiau tie išvedžiojimai yra šiaip ar taip labai vienpusiški. Tiesa, žmogaus prigimtyje esama ir kovos instinkto. Tačau toje pačioje prigimtyje yra dar stipresnių kitoniškų, pozityvių instinktų, k. a. tėviškos meilės, draugiškumo, kūrybos ir k. Istorija gi parodo, kad visi antagonizmai žmones puldė moraliai, gi bendradarbiavimas darė žmones kilnesniais ir taisė gyvenimą. Tą, ką esame paveldėję iš pranokėjų tikrai gražaus ir prakilnaus, buvo tai kooperacijos ir meilės darbai. Netiesa yra, kad žmogus žmogui iš prigimties yra priešas. Trokšti vienas kitam gero ir užjausti, tai vyriausias pagrindinis žmogaus palinkimas. Jeigu to nebūtų buvę, žmonių giminė seniai būtų išnykusi nuo žemės paviršiaus. Karas yra negatyvus reiškinys, iššauktas dirbtinų antagonizmų tarp žmonių. Buvo laikas, kada žmonės karų nepažinojo. Kai jie ėmė atsirasti tarpe primityvių žmonių — jie būdavo daromi pasiplėšimo tikslais. Tas pats karų tikslas liko ir dabar, tik juos dabar vadina kitokiu vardu, būtent ekonominiais laimėjimais, taip lygiai, kaip išnaudojantis darbininkus fabrikantas vadinamas gabiu biznierium. Tačiau ir neteisingo fabrikanto ir užpuoliko militaristo psichologija yra ta pati. Abudu kovoja už būvį, abudu lipa aukštyn per kitų kraują, per lavonus.

Pačioje gamyboje kova yra pragaištingas dalykas, gi bendradarbiavimas yra protingas daiktas; vienas ardo, griauna; kitas stato ir augina.

Negalima manyti, kad ekonominiai žmogaus veiksmai neturi jokio moralinio pobūdžio. Nėra ekonominių veiksmų pilnai neutralių doros atžvilgiu. Tie veiksmai esti arba dori arba nedori. Tie, kurie sutinka su proto nurodymais, su meile, teisingumu — tie yra dori, kurie yra tiems reikalavimams priešingi — yra nedori. Visi žmonių moraliniai kodeksai ir socialinės filosofijos sistemos savo objektu daugausia turi ekonominius santykius, liečiančius maistą, drabužius, butą, kurą ir t. t. Tie, kurie organizuojasi, kad padėtų kitiems aprūpinti savo reikalus, galėtų būti paskaityti naujos gadynės pranašais ir apaštalais, vykdančiais kasdieniniame gyvenime Dievo nuo amžių apreikštąsias tiesas. Tie yra tikrieji pranašai, kurie pranašystes vykdo gyvenime.

Tūlas žymus humanistas yra pasakęs: „Kas aria žemę, tas meldžias; kas sėja — tas pranašauja; gi derlius yra jiems atsakymas ir atpildas".

Dabartinė sistema duoda kai kuriems žmonėms galimybės gyventi iš pajamų, iš nuosavybės. Tik stengiamasi įsigyti kapitalas. Kapitalas tai turtų forma, galinti gaminti naujų turtų. Su jo pagalba žmogus gali pirkti kitų patarnavimų ir patsai nieko nedirbti. Palinkimą gyventi iš kitų darbo, šiandieną turi labai daugelis žmonių.

Iš antros pusės širdžių gilumoje glūdi kitas įgimtas palinkimas tarnauti kitiems. Dabartinė ekonominė sistema stengiasi tą impulsą prislopinti. Tačiau Bažnyčia skaito jį aukščiausiu evangelijos patarimu, atsimindama Mokytojo pasakymą: „Kas tarp jūsų bus pirmasis, lai būnie visų tarnas". Sekdami tuo patarimu, turime nemaža aukštadvasių žmonių, pasišvenčiančių kitų tarnybai. Jie turi tame didžiausio džiaugsmo. Jie laimingi, kad gali kitiems tarnauti. Tačiau tokių kilnių žmonių visuomet buvo ir bus tik nežymi mažuma. Kooperacija eina vidurio keliu tarpe

vienų ir kitų. Kooperatininkas priima sau kitų patarnavimą, bet nemažiau ir jisai tarnauja kitiems. Jisai duoda visuomenei tiek, kiek patsai iš jos gauna. Kooperatinėje demokratijoje atskiras žmogus veikiai pamato, kad bedirbdamas kitiems, jisai dirba ir sau, kad kiti dirbdami sau, tuo pat dirba ir jam. Visų reikalai susipynę. Visi tarnauja kiekvienam ir kiekvienas tarnauja visiems. Tasai motyvas turi patapti visuotinuoju. Kai žmonija pasisavins tą motyvą, tuomet sulauksime brolybės gadynės. Tokiu būdu kooperacija yra tai savimeilė. Savimeilystės dėsnis joje yra patapęs visuomeniniu. Kooperatininkai žino gerai, kad meilė žmonių prasideda nuo meilės savęs, nuo savimeilės. Tačiau jie žino ir tai, kad tikroji meilė savęs, būtinai reikalinga ir meilės kitų. Bedirbant su kitais visų narių labui, jam paaiški tiesa, kad visų žmonių reikalai yra bendri. Kiti jo draugai pamato jame savo brolį. Jisai taip pat kitus broliais ima pripažinti ir turime tikrosios žmonių brolybės užuomazgą. Toksai egoistiniai visuomeninis kooperacijos pobūdis ne tik nesipriešina pasišventimo ir kitiems tarnavimo idėjai, bet jos klestėjimui tos idėjos žmonės būtinai yra reikalingi. Kooperacijai nelengva yra praskinti sau kelią žmonių visuomenėje, įsitikėjusioje tik į pelno motyvą. Visur ir visada naujai idėjai įgyvendinti reikia pasišventusių pionierių. O ir vėliau judėjimui įsibėgėjus, reikalingi yra pasišventėliai, kurie atsvertų daugelio net ir narių atšalimą, apatingumą ir didelį egoizmą. Pelno motyvas padarė tai, kad gyvenime nėra nei saugumo, nei ramumo, nei progreso. Darbininkas neturi rytojaus tikrumo, nes nežino, ar turės rytoj darbo. Didžioji pramonė šimtus gyvybių kasdien iššudo, tūkstančius sužeidžia. Žemės viduriai pilni anglių; kasyklų įrengta daugiau negu reikia, o daugelis žmonių kenčia šaltį. Fabrikų kaminų dūmai verčiasi į padanges, mašinos gamina nesuskaitytą kiekį įvairių prekių, o kiek žmonių neturi reikalingiausių gyvenimui dalykų. Pramonė ryja ne tik žalią medžiagą, anglis, malkas, bet taip pat vyrus ir moteris, ir net žindančius, arba dar negimusius kūdikius. Ryja juos drauge su anglimis, geležimis, medvilne ir išleidžia prekes ne tiems, kuriems jų labiausia reikia, bet tik tiems, kurie turi pakankamai pinigų, kad jų nusipirktų. Visa tai padarė pelno motyvas.

Žmonių ekonominiam gyvenimui reikalingas naujas motyvas: gyventi, dirbti ne tik dėl savęs, bet ir dėl kitų, nes tik tuomet, kuomet žmogus dirbs dėl kitų ir kiti ims dirbti dėl jo.

Labai populeri šiandien idėja: greičiausiu laiku prieiti prie kuo didžiausių turtų, reikia pakeisti kitu kilnesniu motyvu, eiti prie visuotinos žmonių gerovės. Pakol žmonės tiki vien materialinėmis gėrybėmis, patol esti taip, kad juo daugiau tu turi turtų, juo mažiau turi jų kiti. Bet kada žmonės ims branginti dvasinius turtus: meilę, teisingumą, gerumą — tuomet užuot patys geidę milijonų, žmonės norės dirbti ir savo ir kitų ramybei ir gerovei. Asmeninė gerovė tarpe kitų skurdo ir vargo negali teikti žmogui ramybės. Tik visuotina gerovė ir ramybė gali duoti ir pavieniems žmonėms ramybės.

Kooperacija ir daro tai, kad pakreipia žmogų iš kelio svajonių apie milijonus, į kelią ieškojimo visuotinės gerovės ir ramybės.

Pelno motyvas pakirsdavo dvasios sparnus ir mokslininkui ir profesijonalui ir pirkliui, ir pramoninkui, kartais net ir dvasininkui. Per savo pelno troškimo akinius, jie kartais nebeįžiūrėdavo net savo tikrųjų uždavinių. Kooperacija paliuosuoja juos nuo negerų akinių, kreivai rodančių gyvenimą ir parodo tą gyvenimą tikroje šviesoje.

R. M. RILKE

MOTERŲ GIESMĖ POETUI

Žiūrėk, kaip visa atsidaro: taip ir mes;
mes ne kas kita, tik palaima toji.
Kas žvėryje tebuvo kraujas ir tamsa,
tas mumyse kaip siela išbujojo

ir šaukia jau kaip siela. Šaukias ji tavęs.
O tau atrodo, kad tai gražios šalys,
į viską veizi tu be geismo ir ramus.
Dėl to mes manome, tu būt negalįs,

kurin ji šaukias. Bet ar nesi, tačiau,
kuriuo visai pasitikėt galėtum?
Ir kur kitur mes išsiskleidžiame p l a č i a u?

Prošal praeina begalybė su m u m i s.
O tu esąs, kad mes tave girdėtum,
esąs ir sakantis tai lūpoms šventomis.

A. Tyruolis

Kooperacija vienija žmones įvairių luomų, tikybų, tautų. Tarpe jos pionierių matome ir krikščionių ir socialistų ir darbininkų ir kapitalistų ir didžiūnų ir valstiečių.

Per 90 su viršum savo veikimo metų kooperacija jau susilaukė pripažinimo beveik visų prakilnesnių žmonių, kaip iš mokslo ir dailės pasaulio, taip ir iš politikų, visuomeninkų. Mažne vsos visuomeninės organizacijos išdavė jai viešą paliudijimą ir pranašavo jai gerą ateitį. Visa tai rodo, kad kooperacija yra tai tokia moralė jėga, kuriai lemta, kad ir iš palengva užvaldyti ekonominius žmonių santykius.

BIRŽAI

Interviu su sportininku, literate ir smuikininku

Sakoma — korespondentas visur ir visada pasirengęs savo darbui. Taigi ir aš kiekviena patogia proga pasinaudoju. Sakysim, šį kartą su žinomu gimnazijos sportininku Alfredu Povilanskiu interviu padariau gimnazijos pasilinksminimo metu. Sutikau koridoriuje.

— Ar pakankamai gimnazijoje rūpinamasi sportiniu lavinimu?

— Mat, šitoj vietoj visaip galima atsakyti. Kuriems sportas įdomus ir kurie jį mėgsta, tiems aišku, atrodo, kad yra per maža rūpinamasi, gi tiems, kurie į sportą žiūri kaip į savos rūšies pamoką, užtenka.

— Kokios ateities sporto perspektyvos?

— Nieko ypatingo kol kas neišgalvojom. Prasidėjus žiemos sezonui, reikia tikėtis, surengsime stalo teniso gimnazijos pirmenybių rungtynes. Be to, šįmet smarkiai teks rengtis apygardos turnyrui. Turnyras, kaip teko girdėti, vyks Biržuose. Taigi — nesinori „apsikiaulinti".

— O ar sportas netrukdo pamokoms rengtis?

Čia užklaustasis šyptelėjo. Padarė gudrią miną ir pradėjo:

— Sunku, bra, atsakyti. Atvirai kalbant, jei netingėsi, laiko visam kam užteks: ir sportui, ir pamokoms, ir knygų skaitymui. Kartais ne iš blogos valios pamokos nukenčia. Pav., stalo teniso žaidėjų daug. Stalai tik du. Ateini ir lauki, kol baigs „gerbiamieji kolegos" partiją. Jie, aišku, nebaigę partijos, pradeda kitą. Taip ir eina pasaka be galo. Atrodo, jei popietinis sportavimo laikas gimnazijoje būtų tinkamai ir sisetmatingai sutvarkytas, jokio vargo neturėtumėm.

Salėje užgroja žavintį valsą. Nebeiškenčiam. Baigiam pasikalbėjimą ir nueinam pasisupti valso bangose. — — —

Su smuikininku (gimnazijos kvartete groja pirmuoju smuiku!) Kaziu Liaudansku nuoširdžiai pasikalbėjau vieną popietį piliakalnyje.

— Kaip atrodo muzikalinis gyvenimas gimnazijoje, Kazy, Tavo akimis?

— Gi, žinai, beveik nieko. Aišku, tas muzik. gyvenimas gal daug kartų geriau atrodytų, jei mokyt. Linkevičius turėtų daugiau laiko. O dabar jam tenka dirbti ir su choru, ir su dūdų orkestru, ir su smuikininkais, kurių prisirado gyva galybė.

— Ar moksleiviškomis pajėgomis ruošiami koncertai duoda naudos?

— Duoda, ir net labai daug. Mes koncertuodami priprantam groti viešai, publikos akivaizdoje. Tai labai svarbu. Nes kai pirmą kartą išeini groti, o čia tau pilna salė, tai nebejunti, ar „šmičius" tave valdo, ar tu — „šmičių".

— O ar gimnazijos radijo muzikaliniam išsilavinimui padeda kiek?

— Atvirai kalbant, jei neklystu, per visą laiką mokiniams tebuvo progos kokius 2—3 kartus pasiklausyti muzikos. Tai yra maža ir net labai maža. Radijo juk, rodos, jau trys mėnesiai, neskaitant atostogų, kaip stovi dainavimo klasėj — o tie 2—3 kartai tai tik mažas lašeliukas. Reikia tikėtis, kad šįmet šis reikalas bus sutvarkytas.

— Kokios draugo pažiūros, sakysim, į poeziją?

— Aš poeziją ir kitus menus mėgstu. Tai žmogui reikalinga. Antras dalykas — mėgstant kurią vieną meno šaką, negalima apsieiti be kitų šakų. Menas su menu yra tampriai susiję. — —

Palydėjęs malonų ir nuoširdų pašnekesio bendrininką K. Liaudanską beveik ligi namų, eidamas atgal, užsuku pas vienintėlę (iš vyresn. literatų) mergaitę — lyrikę Pr. Matulytę. Savaime įeiname į temą.

— Na, ar daug per vasarą parašei? — truputį nuraudęs pastatau klausimą.

— Ne tiek tai svarbu. Kaip čia pasakius, — glamžydama popierėlį rankoj aiškina, — parašiau gana daug religinio turinio eil. Be to, yra ir kitoniškos nuotaikos eil.

— Turbūt, apie meilę?

Užklaustoji nuraudo ir ėmė, bra, mane ragan spausti:

— O ar ne vistiek. Ir kam būtinai apie meilę. Yra ir kitoniškų motyvų. Jei tokius klausimus statai, aš nebekalbėsiu . . .

Aišku, po tokios frazės aš dėjau visas

pastangas, kad pasikalbėjimas nenutruktų...

— Kokius poetus esi perskaičiusi?

— Skaičiau S. Nėries „Anksti rytą“, Kossu-Aleksandravičiaus „Intymias giesmes“, B. Buivydaitės „Skudučius“ ir kt. Kur čia visas atminsi!

— Kokie autoriai labiausiai patinka?

— Labiausiai man patinka Buivydaitė, Aleksandravičius ir Zupka.

— Ar „Ateity“ spausdinami eil. patinka?

— Patinka. Ir iš viso atrodo, kad „Ateitis“ savo puslapiuose atidengia mums visą jaun. literatų kūrybingumą...

Išeinant Pranutė dar pavaišino mane obuoliais. Patenkintas, sau švilpaudamas, nudrožiau namo parašyti „Ateičiai“ šių pasikalbėjimų.

Chapuščius

JURBARKAS

Šį rudenį teko atsisveikinti su mūsų visų mylimu dvasios vadu kun. V. Grušu. Gaila, bet tai — nepakeičiamas dalykas. Jam linkime ir toliau mūsų neužmiršti, ilgai, laimingai darbuotis Kristaus mokslo darbe. Taip pat tikimės, kad ir naujasis kapelionas — Br. Dagilis vadovaus mūsų sieloms ištvermingai ir kantriai — o būsime jam dėkingi!

Be gerb. kapeliono, sulaukėme dar 4 naujų mokytojų, nes klasių skaičius pašoko net iki 11, o mokinių yra virš 300.

Gaila tik, kad naujųjų gimnazijos rūmų statyba plano suprojektavimu, šiek tiek lėšų surinkimu ir baigėsi...

Beveik visos senosios patalpos nepritaikintos mokytis: ankštos ir beveik visose prieblanda. Pav., VII-ji klasė dabar gyvena buvusioj pietinio flygelio žemutinio aukšto virtuvėj, kur visą dieną pavakario vaizdas. Daugelis mokinių akiniuoti — nepatogus ir keistas dalykas sveikam jaunuoliui, bet mokymosi sąlygos to griebtis privertė, kad paskiau nebūtų vėlu.

7-8 „Ateities“ numeris buvo sutiktas gana džiugiai: mokiniai jame vertina straipsnių įvairumą, artimumą, suprantamumą ir svarbą. Ypač straipsnis „Kaip rašytojai kuria“ daug kam iš karto sunaikino daugybę abejonių, neaiškumų. Tai pirmas toks naujas, išsamus šioje srityje straipsnis. Taigi, daugiau panašių!

Pakeleivis

LINKUVA

— Naujus mokslo metus moksleiviai pradėjo kupini jėgų, kūrybinio nusiteikimo ir energijos. Visas mokiniškas gyvenimas vėl sugrįžo į savo vagą. IX. 1. įvyko kooperatininkų susirinkimas išrinkti naujai valdybai. Naujoji valdyba pasiskirstė pareigomis taip: *Ant. Šidlauskas* (VII kl.) — pirm., *V. Pupinis* (VII kl.) — kasinink., *J. Martišius* (VII kl.) — pardav., *F. Jarašūnaitė* (VII kl.) — sekr., *J. Jurgaitis* (VII kl.) — buhalt. Į revizijos komisiją išrinkti *P. Simonaitis* (VII kl.), *Al. Puida* (V kl.) ir *V. Navickas* (VI kl.).

— Naujiems mokslo metams yra paskirti keli nauji mokytojai: lietuvių kl. mok. p. Šatas, matematikos mok. p. Zujus ir muzikos mok. p. Gudavičius. Iš Linkuvos iškelto lietuvių kl. mok. Pr. Markelio mokiniai labai gailisi.

Šiluvis

MARIJAMPOLĖS R. J. BERNIUKŲ GIMNAZIJA

Vyskupo vizitacija

Rugsėjo mėn. 7 d. Marijampolę aplankė J. E. vyskupas Reinys. Vyskupą sutiko įvairios organizacijos, jų tarpe ir mokiniai. Kai kurie mūsų gimnazijos aštuntokai bažnyčioje labai „gražiai“ pasirodė ir vienam septintokui juos perspėjus, šis gavo „tretininko“ vardą. Jaunesnieji visuomet ieškojo pavyzdžio vyresniuosiuose, o čia... ir dar skautai.

Spauda

Smarkiai plinta „Ateities“ ir „At. Spindulių“ prenumerata. „Ateitis“ dabar yra pasidaręs mėgiamiausias visų mokinių (ypač vyresniųjų) laikraštis.

Paželsvių Vytukas

MAŽEIKIAI

Rugsėjo 1 d. nulenkę galvas Kristui, po gražaus kapeliono pamokslo, susirinkome gim. aikštėje, kurioje sekė „pasveikinimai“ su „baisiais“ šių mokslo metų įstatymais. Bet... cit. Nesijaudinkit! Jie pirmiausia taikomi pypkoriams ir antramečiams! Pirmieji, jei bus pamatyti bet kurioje vietoje su rūkomaisiais įtaisais dantyse, turės sakyti: „Sudiev, mokykla! Man linksma buvo gyvent tavo klaselėj“... Antriesiems duota šiek tiek „palengvinimų“. Mat, jie I trimestre negalės dalyvauti pasilinksminimuose, kinuose ir šiaip pramogose! Negalės būti būrelių vadais, skiltininkais ir t.t. ir t.t. O nuo sporto „atleidžiami“ visiems metams. „Antramečių įstatymas“ taikomas ir pirmamečiams, jei jie gaus daugiau kaip du dvejetuku trimestre. Įstatymas „priimtas su aplodismentų jūra ir nenutilstančiom ovacijom“... Po to buvo iškilmingas „įvezdinimas“ į klases, kurios

šiemet tikrai gražiai atrodo: naujai išremontuotos ir papuoštos.

Istorikai jau padarė susirinkimą. Naujon valdybon pateko: *Alfonsas Perminas* VIII kl. ir *Juozas Baužinskas* VII kl. Istorikai pasiryžo šiemet veikti nejuokais! Pirmiausia ruošiasi paminėti „Saulės mūšį" ir vėliau „Klaipėdiečio teismą". Šis teismas bus ypatingesnis, negu kiti teismai. Jį norima surengti kitoje kurioje nors gimnazijoje, kur būtų atstovais mūsų ir jų gimnazijų mokiniai. Toks teismas, gražiai pavykęs, būtų gana įdomus ir, berods, pirmasis Lietuvos gimnazijose.

Istorikams vadovauja p. viced. A. Januševičius.

Su istorikais bunda ir kiti, nors susirinkimų dar neįvyko. Smarkiai ruošiasi religininkai, kurie pernai padarė apie 12 susirinkimų. Narių yra apie 170. Šiemet religininkams ir religiją praktikuojantiems mūsų mylimas kapelionas V. Baltiejus padarė siurprizą: Na ką gi? — manysit Jūs! — Gal daug saldainių nupirko? Ne! Jis kiekvieną rytą mokinių bažnytėlėje prie gimnazijos atlaiko mums Šventas Mišias ir, jei kas nori, gali eiti Šv. Komunijos.

Andrius Vaivara

ROKIŠKIS

Su džiaugsmu pasitiko „Ateitį" skaitytojai, kad šalia vadovėlio turės auklėtoją ir vadovą į šviesią tolimesnio mokslo ateitį ir kad tik šis auklėtojas ir vadovas ves tiesiais vieškeliais; todėl skaitytojai „Ateičiai" linki sekmės visuose darbo žygiuose.

Šio nr. straipsnis „Kaip rašytojai kuria" literatūros mėgėjų buvo godžiai skaitomas. Tikimasi, kad ateity daugiau panašių straipsnių pasirodys. Nemažiau susidomėjimo sukėlė ir „Klasės bedievis" ir „Religiniai mokslo pagrindai".

Šįmet leidžiama auginti ilgus plaukus vyresniųjų klasių mokiniams, bet su sąlyga, kad plaukai būtų gerai suglostyti, o jei keli ant pakaušio pasišiaušę, tuoj „. . . nusikirrrpsi", arba suglostyk kokiu nors „brilentinu". (Nehigieniška. *Red.).*

Šiais metais įvesta vien tik auklėjimui skirta pamoka. Dėstys klasių auklėtojai. Manome naudos turėsią.

Žerutis

SKUODAS

Tiek kalbėjome apie gimnaziją, tiek džiaugėmės, o čia ir vėl: tik vidurinioji.

Užtat šeštokai gyvuoja. Savo tvarką veda. O plaukus užsiauginę, net pasifrizavę kai kurie. Todėl, kai pasigirdo, jog jų plaukai būsią reformuoti, net pašoko:

— Ne, ne!!! Plaukų nesikirpsim; tiek vargom, o dabar kirpk, — girdisi aiškus, „čysta" šeštokiškas balsas. Greit pasirodo jų visas pulkas ir subrazda į direktoriaus rezidenciją.

Aleksas: — Panele, mes plaukus švariai nešiosime, ir prieš gulti eidami susišukuosime. Būsime tvarkingi. Leisk!

Feliksas: — Panele, kitose mokyklose vyresniesiems leidžia, o mes juk jau vyresnieji. O be plaukų kokie iš mūsų ir veikėjai . . .

— Negaliu. Įsakymas. Dėl manęs galėtumėte auginti, — moteriškas balsas.

Ir išdardėjo visi nusivylę.

Apgailestaujama išleistųjų. Kai kas pasako:

— Ir tie biaurybės išvažiavo . . . Ir „macnusis" Catilina savo širdelės, visus metus nerimusios, išsibėgo paguosti . . . Jam paisekimo . . . Visiems pasisekimo.

Kaszino

ŠVĖKŠNA

Pirmieji ateivio įspūdžiai

Parkas, gimnazija, bažnyčia — tai trys dalykai, kuriais švėkšniškiai „įsivaizdina" prieš visą Žemaitiją. Jie iš karto patraukia ir kiekvieno ateivio akį. Pro moksliškus akuliorius pažiūrėjus, žinoma, įdomiausias atrodo parkas su visomis savo Meilės alėjomis ir tuzinais kitokių prašmatnybių. Nebloga ir gimnazijos koridoriuose, tik truputį „karščiau" atrodo klasėse.

Kaip Švėkšnos parapija didžiuojasi savo klebonu prel. *Maciejausku,* taip visa gimnazija vertai gali pasididžiuoti daugeliu savo pedagoginio personalo narių.

Na, o moksleiviai . . . Jų gana didelis būrys. Yra visokių, bet dominuoja juodaplaukės ir geltonplaukės. (Tiesa, sako, jog kai-kam dominuoja ir baltaplaukiai, bet aiškių įrodymų trūksta . . .). Šiaip jie atrodo „nieko sau", tik vieną charakteringą dalyką reiktų pabrėžti: jeigu šiandien būtų balandžio pirmoji, tai drąsiai pasakyčiau, jog daugumas švėkšniškių yra labai darbštūs, tvarkingi moksleiviai, dideli idealistai ir t. t. Tačiau bet kuriuo kitu atveju nuo panašaus pasakymo . . . susilaikau. Na, bet tai tik antraeilis, o gal ir laikinas dalykas.

Tipų yra įvairiausių — ypatingai iš „gražiojo pasaulio". Daugumas to pasaulio atstovių (matyt, bijodamos, kad galvelės nuo svajonių neplyštų) apkausto savo įvairiaspalves „čiuprynas" auksiniais bei sidabriniais puslankiais. Panašiai,

matyti, daro ir vienas „tvirtojo pasaulio“ atstovas, pusėtinas svajotojas, kurs taip pat vaikštinėja apsikaustęs kaktą juodais „akulioriais“. Mat, atsargumas gėdos nedaro . . .

Labai įstabus yra visų — tiek pedagogų, tiek moksleivių — realistiškumas. Švėkšnoje, atrodo, pripažįstama, išimtinai, tik kumščio teisė.

Visus „ateivius“ labai sužavėjo švėkšniškių giesmė rytmetinėje maldoje. Giedama paskutinis punktas Maironio giesmės „Marija Marija“, tiktai antroji jo pusė yra pakeista, būtent: „ . . . užstok prieš Aukščiausią mūs tautą brangiausią ir Vilnių mums vėl sugrąžink“. Čia tikrai sektinas pavyzdys visoms gimnazijoms.

Na, šiuo tarpu baigsiu, nes jaučiu, jog p. Redaktorius merkia, kad „susiprask, jau gana“, o be to, ir parko alėjos laukia . . . Iki artimiausio pasimatymo, gerutės ir gerieji!

Šelmis bernelis

TAURAGĖ

Mokytojų seminarija

Pasklidus vasarą žiniai, kad Tauragės mieste atsidaro nauja didelė „mokslinyčia“, ėmė plaukti į ją prašymų didžiausi pluoštai. Čia susirinko iš visų Lietuvos kampų įvairiausi tipai: atkaklieji žemaičiai kultūringieji „memellanderiai“, gyvieji dzūkai ir dar daug kitų, iš įvairiausių vietų. Jie visi čia susirinko vieno kilnaus tikslo vedami — būti liaudies švietėjais, mokytojais.

Visiems suvažiavus, pasirodo, kad smarkiai dominuoja dailioji lytis (vyrų tik gal trečdalis?!), nes pertraukos metu salėje beveik vien tik jos tesimato, ir tik kur-ne-kur pamatysi vyriškąją galvelę.

Nors vyrų ir mažiau tėra, tačiau jie pirmieji pasirodė veikime. Jau IX-10 d. suruošė meisterio vardui įgyti ping-pongo turnyrą, kurio nugalėtojas dar neaiškus.

Taip pat jau pradėjo derinti stygas smuikininkai ir ruošiasi parodyti savo galias viešai.

Seminaristas

UTENA

Religinės muzikos valanda

— IX. 3. Buvusių vargoninkų kursų lektoriai ir dalyviai suruošė religinės muzikos valandą. Tai nemažas siurprizas Utenos visuomenei ir meno išsiilgusiai moksleivijai. Programa buvo gana įvairi. Vargonais išpildyta C. Franch „Andantino“ ir M. Dupre „Jėzus miršta ant kryžiaus“. Choras sugieda Igegneri „Jesu mitissimi“ ir O. Nanini „Laetimini“. Solo J. Naujalio „Malda“ ir S. Moniuškos „O, Visagali“, gieda J. Budriūnas. Po pertraukos solo J. Babravičius „Viešpatie mano“ (I. Strazdelio), „Ave Maria“ (Ch. Gounod) ir „Prieš tavo altorių“ (. Žilevičiaus). Tada palaiminimas Šv. Sakramentu, choras gieda „O salutaris“, „Jesu Rex admirabilis“ ir „Tantmu ergo“. Religinės muzikos valanda baigta. Skirstomės namo galvodami, kad šįmet nemaža matėm gyvo meno, apie ką kitais metais tekdavo tik pasvajoti. Pavasarį matėm dvi valstybės teatro gastroles: J. Petrulio „Prieš srovę“ ir P. Vaičiūno „Naujuosius žmones“. Taip pat girdėjom ir savo akim matėm įspūdingą „Dainų ir muzikos šventę“, berods, pirmą Lietuvoj. Dabar girdėjom religinės muzikos valandą. Taigi ir Utenos gimnazistėlis gavo progos palavinti savo skonį, įgavo daugiau supratimo apie meną.

Meldų Meldūnas

VILKAVIŠKIS

Sudundėjo, suskambėjo Vilkaviškio miestas, tai mes Suvalkijos lygumų moksleiviai sutraukėme iš po šiaudinių tėviškės pastogių, sustiprėję kūnu ir dvasia vėl į raudonuosius mūrus. Pačią pirmąją dieną mus užplūdo „proklemacijų“ banga. Vis tai mūsų mylimo kapeliono darbas. Jis mus tose „proklemacijose“ ragina skaitlingai dalyvauti Šv. Sakramento Brolijoje ir joje uoliai darbuotis. Taip pat ir liliputui ir drambliukui liepia taupyti savo penkcenčius, paskirdamas net dovanų.

IX. 6. Įvyko Šv. Sakr. Brolijos susirinkimas, kuris praėjo gana gražioj nuotaikoj. VI kl. mok. Al. Arminas skaitė paskaitą „Pernykštis ir ateinančių metų eucharistininkas“, nurodydamas pernai metų organizacijos trūkumus ir pabrėždamas šių metų uždavinius. Po to praėjusių metų apyskaita: suruošta keletas minėjimų, agapė, vakaras (su kuriuo nukeliauta net į Kybartus), išleista „Negestančio Židinio“ 4 nr.; išplatinta daug kat. laikraščių, padaryta ekskursija ir gegužinė. Šiems mokslo metams numatyta irgi panaši programa. Naujoj valdyboj: pirm. *V. Natkevičius* (VII kl.), sekr. *E. Danisevičiūtė* ir ižd. *Al. Arminas,* abu VI klasės.

Dulkė

JAU SPAUSDINAMOS LAUKTOSIOS KNYGOS

Rašytojo Stasio Būdavo romanas „Sesuo Loreta“ ir poeto Mykolo Linkevičiaus antroji lirikos knyga „Ateina Dievas“ jau spausdinamos. Spalių gale pasirodys.

Pr. Skardžius. Bendrinės lietuvių kalbos kirčiavimas. Teorija su praktiniais pavyzdžiais. 96 psl. 2 lt.

Išsiblaškęs ir, palyginti, daugelio Lietuvos pakampių (ypač Šiaurės-Rytų) lietuviams sunkus kirčio riešutas šitame leidiny bandytas įkandamesniu padaryti. Čia savitai ir atsimenamai sugrupuotos keturios kirčiuotės (paradigmos). Jos kitoniškesnės negu P. Būtėno ir, reikia pripažinti, parankesnės. Jų turėtų būti mėginama bendrai laikytis. Ir gimnazijoj tuokart moksleiviui akys žymiai prasišviestų. Aiškiai formuluoti prielinksniai beveik būdvardžiai ir, kiek buvo galima, skaitvardžiai su įvardžiais. Paranku bus ir pavyzdžių žvilgterėti, nes gale jų visas glėbys yra, o ir pačiame dėstyme nestinga. Deja, čia dar buvo galima vienu kitu sakiniu daugiau mestelti apie daugiaskiemenius daiktvardžius, apie priegaidės vienodumą kirčiuotos galūnės žodžiuose (arklỹs, namõ, šuo etc), labiau paryškinti veiksmažodį, nes bendrinę mūsų kalbą bestudijuojantiesiems šitoji knyga vietom blankoka, na, o ką kalbėti apie visus kitus, kuriems ji skirtina, ką gi darys visiteli teatralai, radijofoninkai, pranešėjai etc. Per didelis bendrumas vietomis juos dusins. Nors, aišku, naudos, ir tada jie gerokai turės, nes, oi, kaip mūsuose „šnekėtojai" „šneka". Pyktelės vietom ir mūsasis rašytojas, nes gi mūsų kalbininkai ir ta pati Liet. Kalbos Draugija dažnokai galvoja tik šitaip: tokiu būdu sukirčiavus bus bendriau, bus atsimenamiau. O pamirštama štai kas: žodžio vaizdas. Kartais tas pats žodis, netekęs savo pirminės kirčio vietos, visai pakeičia savo vaizdą, kad ir lýgus, (pastoviai lig šiol kirčiuotas) su visa eile kitų šioje knygoje šiaip minimi: „kirčiuotini kaip brangús, tik vienaskaitos vardininke paliktinas senovinis kirtis . . ." Bet ar tada mes beturėsime tokį patį vaizdą, kurį pirma turėdavome, kai rašytojas į smutkelį kreipdavos tarydamas: Dievuli mano, kurs ant lygaus kelio Rūpestėliu rymai. Argi nerodo tasai „lýgaus" tolumo, iš toli ateinančio ir toli nueinančio kelio? Argi jis ta kirčio vieta nedaro vargingesnės ir tuo pačiu vaizdingesnės aplinkos Rūpintojėliui? Taigi, to vaizdo neturėjimu mes nuolat tarpusavy, žodžiais, vanojame kalkalbininkus, piktinamės (turėtume protestuoti!), kai jie ištaiso neva „priegaidės dėliai" pačius eilėraščius (palygink P. Klimo „Skaitymų" VII-ąją laidą, Dabušio kirčiuotą, 320-395 psl.). Stačiai žodžio nėra. Kol rašytojas raštu šito mūsų kalbininkams nepakiš, matyti, jie patys nesusipras. Nejau jie mano, kad rašytojas tai tas pats, pav., ką ir kalbėtojas per radijo inteligentui paklausytinais reikalais. Rašytojo žodis turi dar šalia ko kito (taisyklingumo, tikslingumo ir geros priegaidės) turėti ir vaizdą, o taipos ir gyvenimu alsuoti, o ne kokia kieno taip jau „patogumui" sumesta forma. Tačiau dėl viso to tegu kalbininkai nemano, kad rašytojai juos niekina. Mūsų rašytojai daugokai ir blogio turi, nestinga perdėto gyvumo — tarmės įtakos, jie mokosi kalbininkų žodžiais, bet nenori rutinos — perdėjimų.

K. Augas

J. Žilevičius. Česlovas Sasnauskas. Trumpa iliustruota biografija ir jo darbų apžvalga 20 metų mirimo sukakčiai paminėti (1916—1936). Išleido Jonas Brundza. 80 psl. 2 lt.

Mūsų muzikai (ir autorius ir leidėjas) padarė gana gražų darbą: apie didįjį mūsų muziką turėsime bent jau pačius pagrindinius faktus viename leidinyje. Šiaip tik kas ne kas tebuvo perijodikoj.

SAKALAS IŠLEIDO

V. Hugo, Vargdieniai. V t. Romanas. Sakalo leid. Kaina Lt. 3,50.

Šiuo tomu pabaigiamas šis didžiulis, klasiškas ir vienas įdomiausių pasaulinės literatūros veikalų. Šiame tome aprašoma kaip vyksta pats revoliucijos įkarštis ir pabaiga. Mariaus išsigelbėjimas. Marius su Kozete susituokia. Romano herojaus Valžano mirtis.

Edgar Rice Burough, Užmirštoji sala. II dalis. Romanas. Populiarioji biblioteka Nr. 4. Sakalo leid. Kaina Lt. 1,50.

Tarzano autoriaus veikalai yra labai visų mėgiami, ypač jaunuomenės.

Populiariosios bibliotekos kaina labai pigi — tik po Lt. 1,50 už apie 200 psl. veikalą. Tat visiems prieinama.

V. Braziulevičius, Augila nebrendila. Vieno veiksmo komedija. Liaudies teatro Nr. 1. Sakalo leid. Kaina Lt. 1,—.

Šiuo scenos veikalėliu Sakalas pradeda leisti „Liaudies Teatro“ veikalų seriją. Toje serijoje bus leidžiami populiarūs, lengvai pastatomi, rimti ir visais atžvilgiais liaudies teatrui tinkami, įvairių žanrų scenos veikalai. Prieš leidžiant dar bus visi tie veikalai tam tikro teatralų kolektyvo patikrinti.

Danas Pumputis, Žemės protestas. Pirmosios lirikos knygos. Kaina Lt. 2.—

„Gimtoji Kalba“ 6 sąsiuv. (birželio mėn.).

Šis 32 psl. sąsiuvinis labai įvairus ir aktualus. Iš straipsnių yra: *St. Barzduko* Mokykla prašosi pagalbos! *A. Salio* Sutrumpinimai, kur nurodoma, kaip trumpinti ilgio, ploto, tūrio, saikų, svorio, laiko, pinigų, slėgimo, šilimos, elektros, kelintinių skaičių žymėjimai ir visa eilė dažnai raštuose vartojamų žodžių. *M. Stonio* Dauginių skaitvardžių vartojimas. *J. Kruopo* Dėl padalyvių vartojimo. *Pr. Skardžiaus* Svetimybių aplietuvinimas. *Pr. Skardžiaus* Taisymai (kirčiuotas tekstas). Klausimų kraitelėj atsakoma į 22 įvairius klausimus, plačiau panagrinėjant a) ar reikia keisti svetimybės, kurios būtent ir kaip ir b) Ar *Kulautuvos* vardas lietuviškas ir kokia jo kilmė. Apžvalgoje: santrauka straipsnio iš „Vairo“ dėl naujų futbolo ir basketbolo terminų ir *J. Talmanto* kirčiuotų skaitymų „Tautos Keliai“ recenzija.

Ats. Pulk. J. Petruitis. Didysis karas. 1916-1917 m. įvykiai. 354 psl. 3 lt. „Žaibo“ leidinys.

Prov. T. B. Andruška S. J. Religinio Atgimimo Sąjunga. 216 psl. „Žvaigždės“ leidinys.

K. V. Butvila. Tiesos fronte. Straipsnių rinkinys. 248 psl. K. V. C. Panevėžio Rajono Valdybos leidinys.

P. Jakas. Alina Divonytė — jaunoji Kristaus aukos gėlelė. 88 psl. „Maldos“ b-vės leidinys.

Prekybinės studijos prekybos centre. 22 psl. Prekybos Instituto Klaipėdoje leidinys. Informacinė brošiūrėlė besidomintiems komerciniais mokslais.

Alkys, Sveika Baltija! 26 psl. 50 ct.

Čia patiekiama naujų minčių Baltijos vienybei ugdyti. Yra net praktiškų žinių apie „Baltijos“ vienybės ratelių steigimą.

Kun. St. Mažeika, M. I. C. — Laidoti, ne deginti. Marijonų leidinys Nr. 133. Marijampolė 1936 m. 16 psl. Kaina 10 ct.

Labai aktuali tema: laidoti ar deginti lavonus? Turiny žymesni dalykai: Kieno darbas mūsų laikų kremacija? Kremacija visais atžvilgiais nereikalinga. Kūnus laidoti yra švelnu, žmoniška; deginti — žiauru, gyvuliška. Ką katalikas turi žinoti apie kremaciją ir kt.

Kun. Prof. Dr. J. Totoraitis M. I. C. — Lietuvos Jeruzalė. Marijonų leidinys Nr. 135. Marijampolė 1936 m. 16 psl. Kaina 10 ct.

Iliustruotas leidinys apie garsiąją Lietuvos šventovę — Žem. Kalvariją.

K. Steponis, — Mūsų Vadai. Marijonų leidinys Nr. 126, Marijampolė 1936 m. 16 psl. Kaina 10 ct.

Turiny: Mūsų vadai ir mokytojai. Amžinoji kova. Pragyvenimo šaltiniai. Kunigų geradarystė ir kt.

SPAUDOS FONDAS

Sabos Karalienės Ainis. Rutku Tehys. Iš originalo vertė J. Šimkus. Sp. Fondo leid. 432 psl. Kaina Lt. 3, 50. Romanas iš dabartinio abisiniečių gyvenimo.

Visas kultūringas pasaulis domisi dabartine Abisiniečių būkle daugiau politiniu požiūriu. Tačiau koks iš tikrųjų kasdieninis abisiniečių gyvenimas, mažai kas težino. Šiame romane įdomiai vaizduojamas šis pasakiškas kraštas, žmonių aistros, didis jų patriotizmas ir pasišventimas. Vyrauja meilės elementas. Įdomiai nušviesti santykiai su italais paprastam gyvenime. Romanas baigiasi šio karo įvykiais, ligi Hondūro užėmimo. Dailus leidinys.

1935/M. M. KORESPONDENCIJŲ KONKURSAS

I premija — 10 lt.

II premija — „N. Romuvos“ metinė prenumerata.

III. premija — „N. Romuvos“ metinė prenumerata.

IV premija — „Literatūros naujienų“ met. prenumerata.

V premija — Trys 1937 m. romanai.

Visi kiti, kurie bus parašę nemažiau 4 korespondencijų, gaus po vertingesnę knygą.

Veda St. Daunys

MARATONO BĖGIMAS

Rodos, sunku tikėti, kad žmogus per 2 val. 44 min gali nubėgti 42 kilometrus. O vis dėlto tiesa. Jau ne vienas patvarus atletas tokią distanciją yra prabėgęs. Toks ilgas 42 kilometrų bėgimas vadinamas Maratono bėgimu.

Maratono bėgimas yra pats sunkusis. Jį perbėgti gali tik retas, geros sveikatos ir ištvermingas bėgikas, nes Maratono bėgimas, svarbiausia, reikalauja daug fizinio patvarumo. Kiekvienas bėgikas, turįs kiek silpnesnę širdį, apie Maratono bėgimą gali tik svajoti.

Lietuvoje Maratono bėgikų dar nėra, bet laikui bėgant atsiras. Iš Maratono bėgikų yra daug Amerikos negrų, taipgi Maratonų bėgimą labai brangina japonai. Maratono bėgime daug pasiekęs yra suomis Nurmi.

Maratono bėgimas jau labai seniai žinomas. Jo pionierius buvo ne koks nors žymus atletas, bet paprastas senovės kareivis. Maratono bėgimo pavadinimu pagerbtas Helenų kareivis, kuris 490 m. pr. Kristaus gimimą pirmasis atbėgo iš Maratono miestelio į Atėnus pranešti linksmą žinią, kad persai nugalėti.

— Mes nugalėjom! — suriko atbėgęs į Atėnus nepažįstamas kareivis ir, tai ištaręs, krito negyvas. Tas kareivis perbėgo 42 km 195 mtr. per 2 val. ir 44 minutes. Jis tuo savo bėgimu ir davė pradžią Maratono bėgimui, kurs šiandien jau plačiai praktikuojamas. Dabar geri maratonistai tą pačią distanciją perbėga dar geresniu laiku.

Mūsų nesekmė Pabaltijo futbolo turnyre Rygoje

Kiekvienais metais yra ruošiamas Pabaltijo futbolo turnyras, kuriame dalyvauja Lietuvos, Latvijos ir Estijos geriausi futbolininkai. 1935 m. turnyras įvyko Taline, kurio nugalėtoju išėjo Lietuva. Šiais metais turnyras buvo Rygoje rugpiūčio 29-31 d. Buvo tikėtasi, kad ir šiais metais Lietuva išeis turnyro nugalėtoju ir garbinga Pabaltės taurė paliks lietuvių saugojama. Išėjo kitaip, mums net labai skaudžiai. Lietuva ir prieš Latviją ir prieš Estiją pralaimėjo tuo pačiu rezultatu — 1:2. Dvigubai skaudu, kadangi lietuviai aikštėje buvo žymiai geresni, tačiau puolikų nešaudymas į vartus mums suteikė. . . pralaimėjimą.

Prieš latvius pirmasis puslaikis pasibaigė 1:0 Lietuvos naudai. Antram puslaikiui baigiantis latviai išsilygino, o pačioj paskutinėj minutėj pasiekė pergalės, pakeldami rezultatą iki 2:1. Prieš Estiją pirmasis puslaikis baigėsi 1:0 Lietuvos nenaudai. Antrojo puslaikio vidury estai turėjo 2:0, tik prieš galą mūsiškiai rezultatą sumažino iki 1:2.

Latviai estus nugalėjo irgi tokiu pat rezultatu 2:1.

Pabaltijos futbolo turnyro nugalėtoju liko Latvija, laimėjusi prieš Lietuvą ir Estiją ir surinkusi 4 taškus. Estija paėmė antrąją vietą, gavusi iš Lietuvos 2 taškus. Lietuva negavo nė vieno taško.

Ateinančiais metais Pabaltijo futbolo turnyras bus Kaune.

Dėl nesekmės Pabaltijo turnyre mūsų spauda smarkiai apkaltino rinktinės sudarytojus, kad nebuvo atsižvelgta į žaidėjų tinkamumą, o buvo jausti tam tikras vieno klubo žaidėjų protegavimas. (Kada mūsų sportas sugebės šios didelės savižudystės išvengti? *Red.).*

Paskutinieji gastrolieriai

Rugpjūčio pabaigoj ir rugsėjo pradžioj dar vis pasirodydavo Kauno stadijone svečiai iš užsienio. Dabar jau eina įtempta pirmenybių kova ir gastrolierių nebėra. Priešpaskutiniais svečiais buvo Rumunijos studentai, kurie į Kauną užsuko grįždami iš Berlyno olimpijados. Vienas rungtynes Rumunijos studentai laimėjo prieš mūsų rinktinę 2:1, bet antras prieš kitokios sudėties rinktinę pralaimėjo 1:4.

Gastrolių sezoną užbaigė Talino TJK komanda, kuri su LFLS sužaidė 3:3, o prieš ŠŠKovą pralaimėjo 3:4.

Lietuva — Latvija
69:101

Rugsėjo 12-13 d. Rygoje įvyko lengvosios atletikos rungtynės Lietuva-Latvija,

kurias laimėjo Latvija 101-69. Pasiekta vienas naujas Latvijos ir keturi Lietuvos rekordai. Geriausias rekordas buvo A. Vietrino, žinomo LGSF bėgiko, pasiektas bėgant 10 kilometrų.

KSS atšventė dešimtmetį

Didžiausia Klaipėdos lietuvių sporto organizacija KSS rugsėjo mėn. pradžioje iškilmingai atšventė savo gyvavimo dešimtmetį. Per dešimtį gyvavimo metų KSS yra daug nuveikusi. Pakanka priminti, kad KSS eilę metų buvo Lietuvos futbolo meisteriu.

Dešimtmečio proga į Klaipėdą iš Kauno buvo nuvykę geriausi Lietuvos lengvaatletai, Latvijos futbolo komanda „Olimpija, krepšiasvydininkai ir t. t.

Vakare šaulių namuose įvyko koncertas, kurio programoje dalyvavo operos solistai p. Januškaitė-Zaunienė ir p. Babravičius.

Žengiant į antrąjį dešimtmetį KSS-ui linkime gražiausio pasisekimo, suburiant po savo vėliava visus klaipėdiečius lietuvius sportininkus.

Iš futbolo pirmenybių

Rugsėjo mėn. pradžioj prasidėjo Lietuvos 1936-7 m. futbolo pirmenybės. Nors dar sužaista tik kelios rungtynės, bet jau yra ir sensacijų. Marijampolės Šaulys sužaidė lygiomis su Tauru 2:2 ir su JSO 0:0. Toks rezultatas Marijampolės Šauliui yra didelis laimėjimas. Be to, silpnai žaidžiusi KSS komanda Kaune nugalėjo LFLS 3:2.

Kiti pirmenybių rezultatai: LFLS — Tauras 2:1, LGSF — MSK — 1:0, JSO — Tauras — 3:1, ŠŠKovas — LGSF — 4:3, JSO — MSK — 1:0, LGSF — Tauras 4:1.

Svarbiausia iš užsienio

Ispanijos komunistai sušaudė garsųjį pasaulinį vartininką Zamorą, kuris buvo dešinysis. Garsusis boksininkas Paolino stebuklingai pabėgo iš mirties nasrų ir dabar kariauja sukilėlių eilėse.

Austrija — Vidurio Europos taurės nugalėtojas

Šiais metais Vidurio Europos nugalėtoju išėjo Austrijos futbolo komanda Austria, finalinėse rungtynėse su čekų Sparta Vienoje sužaidusi 0:0, o Prahoje laimėjusi 1:0.

Praėjusiais metais nugalėtoju buvo garsioji Sparta.

REDAKTORIUS ATSAKO

P. Banioniui. Formą valdai. Neišlaikyta tiktai pirmojo posmo paskutinioji eilutė. Ją, aišku, pataisytume, deja, patys sakiniai primityvūs, kitų jau seniai pasakyti.

V. Mčrn. Geriausias būtų „Atostogom baigiantis". Jo ritmikai tiek tegalėčiau primesti, kad vietom klaidingai kirčiuoji žodžius ar nesilaikai linksnio „neišnešim laimę" (=laimės), genamùs (=gėnamus). Be to, eilėraštį padarė padrikusį, nesurištų sakinių ir tai, kad jį rašydamas per daug nusižiūrėjęs ar įsiminęs į svetimą kūrinį buvai. Pvz.

Jei kas netikėtai gal mane paklaustų:
Pasakyčiau broliui, kad kažko graudu.

Juk ir eilėrašty turi būti aiškus veiksnys, aiškūs pagrindiniai ir šalutiniai sakiniai, o tuo tarpu čia: kažkas klaustų (sąlygos šalutinis sakinys), o atsakytum jau . . . broliui. Gal ir rasis noro, ką pataisius mėginti dėti, bet geriausia bandyk naujų atsiųsti. Na, o novelė, pasakysiu, gera. Ir psichologiška ir žmoniškai parašyta. Gėrėjausi skaitydamas. Tik jau mūsų skaitytojams ji bus nuobodoka. Atsiųsk ką iš jaunų žmonių, geriausia, moksleivių gyvenimo.

J. Kdžm. Sugebi sukurti vaizdą — savą ir įdomų. Tik technika dar šiek tiek darbo reikalauja. Geriausias „Likimo pasaka". Bet ir čia: apstu netaisyklingai kirčiuojamų žodžių (jambams paaukotų) — keistàs likimas (=keĩstas), šìrdžių (=širdžių), žãlių vyšnių (=žalių), nedėlios (=nedėliõs), eĩles (=eilės) ir t. t. Tai niekis dar, ištaisytumėm, bet 9 ir 10 eilučių mintys! Padirbėjęs visa tai nugalėsi. Pradžia juk negali būti tobula. Dedu vilčių ir laukiu ko naujo (Gėn. atvežė „Tėviškėn skrendant").

J. Ramūnui. Pavasarį nesuskubom sunaudoti, o dabar ne metas. Kurk naujų. Šiuokart tik tiek patariu: mėgsti vaizdus, tat skaitydamas ką, žiūrėk, kaip kiti eilėrašty tuos vaizdus kuria. Pas Patį jie per beletristiški ir suramstyti sąlygos sakiniais ir dar — proziškais:

Pamatė, kad būtų jis paikas,
Jei neitų, kai laukas jį šaukia.

St. Pet. Don. Kad jau šios mintys „Ateity" sakytos ir persakytos. „Lietuvos mokykla" — tema valkiota ir nuvalkiota.

J. B. Seserėle, dar rašai visai jaunai, nes ir pati, reikia spręsti, esi visai jauna. Kol kas rašyk „Žvaigždutei", „Šaltinėliui". „Ateičiai" luktelk.

Laimučiui. Kadangi 7-8 nr. išleidom mokslo metų pradžioj, tai 9 nr. šios žinutės kiek nuseno. Rašyk!

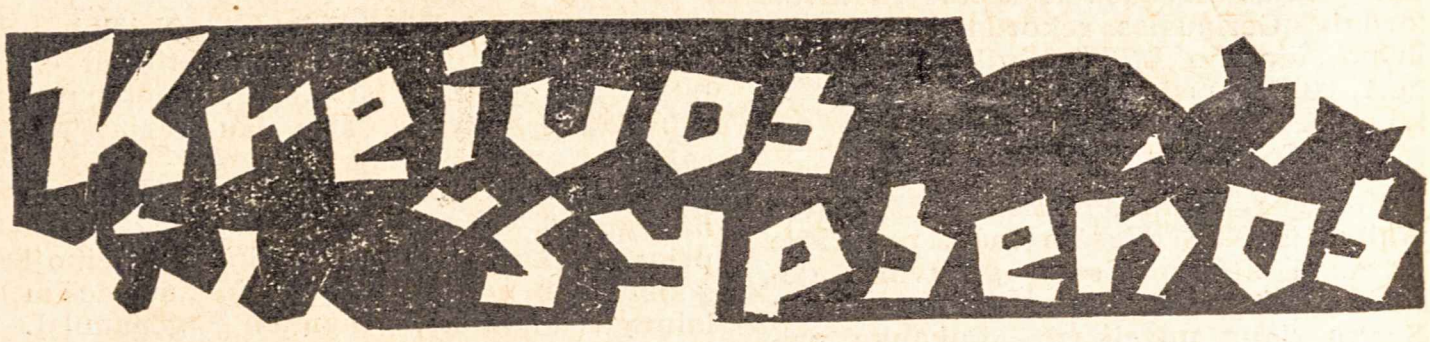

SMAGŪS AL. BABO LINKĖJIMAI MOKSLO METAMS PRASIDĖJUS

Kauno mergaičių „Aušros“ gimnazijai

Mielos prietelkos „Aušrokės“,
Susitiksim dažnai šokiuos.
Jums galėsim palinkėti,
Kai prašysit, palydėti.

Kauno Kazimieriečių gimnazijai

Labai kuklios tos mergaitės
Su raudonom kepuraitėm,
Jums linkėjimai bus toki —
Savo „Saulėje“ tešokit.

Kauno „Aušros“ berniukų gimnazijai

Kožnas vienas „Aušros“ vyras,
Nors didumo, kaip pipiras,
Lai šiais metais, kiek tik gali,
Muša golus ne pro šalį.

Kauno jėzuitų berniukų gimnazijai

Veltui kiną vis lankykit
Ir taipos vėl padarykit,
Kad ir mes už pusę lito
Jį galėtume lankyti.

Kauno III gimnazijai

Meilė mažina tiražą,
Bet idėjų čia nemaža.
Visi, visos elgtis moka
Ir prie knygos, ir prie šokių.

Klaipėdos V. D. gimnazijos gimnazistėm

Sveikos gyvos klaipėdietės,
Ir blondinkos ir brunetės,
Jūs, sesutės baltų būrių,
Nenuskęskit žiemą jūroj.

Šiaulių mergaičių gimnazijai

Prasidėjo mokslo metai,
Jūs mokintis visos ketat,
Už tai pasakys jums ačiū
Žinot, kas jūs dažnas svečias.

Utenos gimnazijai

Utena . . . Taip mielas kraštas,
Mokiausi ir aš ten rašto,
Iš tų mūrų raudonų
Semkitės ir jūs žinių.

Kauno Dailės Darbų Mokyklai

Jums studentas, kad ir fuksas,
Sakote, didžiausias luksus.
Palinkėti mes jums ketam
Taip daryti ir šiais metais.

Eždžiontekšui

Mums čia baisiai reikalingas
Eždžiontekšas kažkur dingo.
Jei esi kur nors tėvynėj,
Pasirodyki, po plynių!

Panevėžiečiams

Buvot garsūs literatai
Ugdėt talentus kas metai,
O dabar jau „Kuopą meno“
Visiškai jūs nugyvenot.
Bet tikėti visgi noris,
Pasikeis, gal, šitas oras.
Sportan neaukštai įkopę,
Grįškit vėl į „Meno kuopą“.

Mažeikiams

Ruošiate šventes ir teismą,
Toks, matyti, jūsų geismas.
Bet kada, visus nuteisę,
Patys jūs save nuteisit.

Visiems kitiems

Neminėtos, neminėti,
Prašom baisiai neliūdėti,
Pabandysim kitą kartą
Ir jumis žodžiu aptarti.

O tuo tarpu — viso labo.
Spaudžiu ranką — Al. Babas.

REDAKTORIUS IR LEIDĖJAS PROF. DR. PR. DOVYDAITIS

ŠLEIVOS ŠYPSENOS

Pro domo sua

(Dėl žinutės „Ateities“ 7-8 Nr. 296-me psl.)

Kazys Zupka, mūs‘ poetas
Paskelbė dzyvus nebūtus:
Kad per vasarą šią visą
Mane matęs pas Dubysą.
Bet kad gi ten sklypas plikas!
Neg‘ tupėsi, kaip tilvikas!
Dėl to tatai anas laukas
Vasarą manęs netraukė
Ir prie nesamų ten vartų
Aš nenuvykau nė karto.
Kodėl Zupkas, tas kūrėjas,
Tokių niekų pritauškėjo?
Štai kodėl jis taip dardėjo:
„Šiaulių spalvos“ jam mirgėjo...
Nuo „spalvų“ jam raibo akys,
Jį kerėjo mėlynakės,
Ypač „spalva“ nuo Šaukoto
Kraustė jį, vargšą, iš proto...
Tat Šaukoto perspektyvoj
Beieškant „naujų motyvų“,
Jo mūza stipriai apgriuvo,
Ir jis matė, ko nebuvo.

Pr. D.

Dėl antraštės 286-me psl.

Dar šiauliškių „spalvų“ gijos
Darė Zupkai kitą bėdą:
Vietoj Raganos Šatrijos
Jam vaidenos‘ L. Pelėda.

Pr. D.

„SAKALO“ literatūros naujienos

1. Baigtas leisti visas, penkių tomų garsusis **Victor Hugo** veikalas VARGDIENIAI. Tai yra vienas geriausių ne tik mūsų verstinėje, bet ir pasaulinėje literatūroje veikalų.
2. **Edgar R. Burrough,** UŽMIRŠTOJI SALA. Romanas. II d. „Populiariosios bibliotekos“ Nr. 4. Kaina tik 1,50. Tai „TARZANO“ autoriaus labiausiai jaunimo ir moksleivijos mėgiamas veikalas.
3. **Edgar R. Burrough,** TARZANAS DŽIUNGLĖSE. Tai naujausias Tarzano autoriaus veikalas, išleistas „Populiariosios bibliotekos“ serijoje.
4. **O. S. Marden,** KĄ DARAI, DARYK GERAI. Labai pamokinanti knyga jaunimui, ypač moksleivijai.
5. **Dim. Kapitono Magniez,** JAUNUOLIUI IR TĖVUI. Nepaprastai gražiai ir rimtai parašyta knyga lytiniais klausimais. Šią knygą būtinai privalo perskaityti kiekvienas jaunuolis.

A. RACHMANOVOS

ROMANAS

Naujųjų Žmonių Fabrikas

Geriausias veikalas apie bolševizmą

Tarptautiniame konkurse iš 109 kitų veikalų laimėjo I-ąją premiją (50.000 fr.)

Išleido Akc. „ŽAIBO“ B-vė. Reikalaukite visuose knygynuose!

I ir II tomas kaštuoja po 2 lt. 50 ct.

REDAKTORIUS ATSAKO

„Netikusios vasaros" autoriui. Pats rašai jau kaip senas beletristas. Bet tie motyvai: meilė ir meilė. Juk visoj novėliūkštėj daugiau nieko nė nėra. Jokio kitoniško epizodo. O gimnazistas šalia ulono — Dievuli, kokia čia begali būti intriga. Jau tų dviejų vardų greta sustatymas intrigą išpainioja. Ką — gimnazistas? Iš viso norisi pastebėti, kad bendradarbiai siųstų tokių beletristinių gabalų, kur ne viena meilė tebūtų. Pirmųjų meilių atodūsiai Jūsų Redaktoriui ir taip jau įkyri.

Kelionės įspūdžiai geri. Jei ne dabar, tai bent vėliau jie galės būti reikalingi.

Br. Or. Parinktasis eilėraštis L. Staffui necharakteringas.

Ramumui. Miela korespondentą Kybartuose turėti. Šį kartą nepasinaudojom darbu todėl, kad aprašomojoj ekskursijoj nieko ypatingo nėra įvykę (pati kelionė — dar maža mums), o gimnazijos gyvenimo faktuose labai abstrakčiai terašoma. Kitam nr., tikiu, sulauksime gyvo gyvenimo.

V. N. Kadangi po korespondencija padėjai tik inicijalus, neparašei pilno adreso, tai nė nepanaudojau. Iš rašto kur čia visus atsiminsiu.

V. Vaivarai. Sugebi rašyti. Galėsi pavaduoti Aretino. Visko nedėjom tik vietos stokodami.

Perkūnui. Šiuokart per sausai (tik šalti faktai!) parašei.

Ževučiui. Turėsi kruopštaus darbo savo gabius pirmtakūnus Aldrą (Pr. Rimšą) ir Romantiką — Br. Kulį pavaduodamas. Tęsėk!

Kaszino. Visai įdomiai pradėjai rašyti. Gaila, kad visko negalėjom apžioti.

A. Dar. O visgi pavėlavai. Aišku, ne pats kaltas. Rašyk!

Irenai Ramunei. Nedaug tegaliu prikišti: rimai primityvūs; daugiau patartina pasiskaityti eilėraščių — ypač jaunųjų poetų. Juos beskaitydama, ir pati suprasi, ko stinganti. Puiku, kad sugebi nuoširdžiai moteriškai rašyti. Atsiųsk naujų. Reikia visada ir pilną savo adresą pridėti.

K. Janioniui. Per daug mažybini. Reikia daugiau apsiskaityti.

Pievų Sūnui. Įsidėk galvon atsakymą Vinčiui. Bandyk naujų atsiųsti. „Džiaugsmas" šiaip neblogas, tik labai jau „gitariškas".

St. P. L. Pats dar gyveni tą momentą, kada į eilėraštį norisi tiek turinio sudėti, kiek jo tilptų bent šešiuose eilėraščiuose. Tada nebežinom toje gausybėje nė kas tas tikrasis bokšto sargas.

A. Rubikui. Matai, kokia pažanga! Net džiugu. „Nakties prie Nemuno" nedėjau tik dėl „apsalusių vosilkų" ir visokio kitokio saldumo. „Meilė mažam eilėrašty" daugoka svetimųjų trupinių. Kai atsiųsi tretįjį kartą, tikiu, bus įdėtinų.

Ežiui. Geriausias „Pasakysiu viską". Gaila tik, kad nieko nesakoma. Rašant reikia ne žaisti, bet žinoti, kas čia rašoma, kokia čia mintis bus etc.

J. Atžalai. Daugoka primityvumo.

J. Potapovui. Perdaug abstrakcijos ir išpūtimo. Atsiųsk ko paprastesnio.

P. Šeduviečiui. Atiduodu „At. Spind." Redaktoriui.

Vaid. Kad ta meilė. Gal feljetonų sugebėtum.

P. Bložai. Atsakysiu 10 nr.

Vinciui. Formą jau perpranti. Tik, matyti, senais eilėraščiai paseki (čia žymu J. Mikuckis!). Daugiau pasiskaitęs ir susipažinęs su naująja poezijos technika, atrodo, gal ir galėsi ką parašyti. Be to, pačiam ir v i s i e m s m ū s ų n a u j a i r a š a n t i e s i e m s pabrėžiu: literatūrinių dalykų niekada nespausdinsiu visokiais padrikais slaptavardžiais, kaip Vincis, Saulės Duktė ir t. t. Tai gal ir pakenčiama gimnazijų laikraštėliams, bet mūsų tonas to nepriima. Spausdiname tik pavardėmis arba žmoniškais slaptavardžiais (čia neįeina, suprantama, korespondencijos). Nebent atsakymams galite pasirinkti by kokį slaptavardį, jei nenorite, kad būtų žinoma, kam čia atsakoma.

M. J. Taškui. „Sesei mėlynakei" ištisai nė surimuoti nepasistengei. Tik pirmąjį ir pastarąjį posmą. „Visi keliai" vartoja neliteratūriškai „pas tau" (=pas tave). Gan tarmiškai rašantieji mūsų Ryt.-Šiaur. aukštaičiai poetai ir tai šitokios „mandrybės" vengia. „Tave taip man gražiausia", — gyvojoj kalboj nė pats nesakai. „Dėl manęs vieno" (=man vienam). Beveik geras „Vasarą išlydėjus", bet rimai perdien — nebėr; rùdeniai (=ys) — čionāi. Atrodo, per mažai pastangų įdedi. Bradūnas, Matuzevičius, Serevičius ir k. daugiau dirba.

Vėjo Sesei. Tas pats ką ir Vinciui. Lauksiu.

DARIAUS IR GIRĖNO

žuvimo vietos prie Soldino paminklo atviručių gaunama visuose Šv. Kazimiero ir k. knygynuose. Platintojams nuolaida.

Šio nr. kaina Lt. 1,50